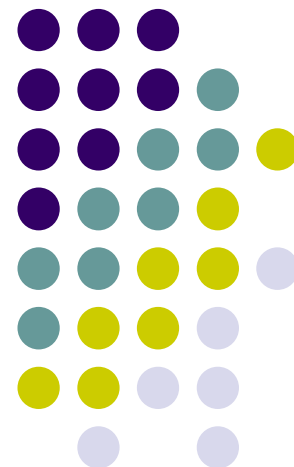
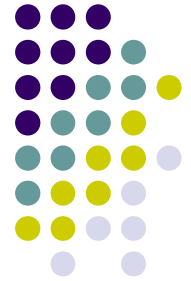

MEĐUNARODNO PRIVATNO PRAVO

PREDAVANJA
I. SEMESTAR

dr. sc. Ines Medić Musa

Međunarodno privatno pravo (mpp)

jedna od tradicionalnih pravnih grana u
državama europskog i američkog
pravnog kruga

Predmet mpp-a

1. rješavanje problema izbora mjerodavnog prava, koji proizlazi iz postojanja situacija s međunarodnoim elementom.

(To je pitanje koje proizlazi iz postojanja više paralelnih državnih **sustava privatnog prava**. Ono se još naziva *sukob zakona*. Odgovor na njega daju posebne odredbe mpp – kolizijska pravila.)

2. rješavanje pitanja međunarodne nadležnosti sudova i drugih tijela koja postupaju u određenim predmetima, kao i pitanje priznanja i ovrhe strane odluke.

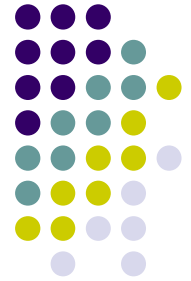
(To su pitanja koja proizlaze iz postojanja više paralelnih državnih **sustava pravosuđa**. Ona se zajedničkim imenom nazivaju *sukob jurisdikcija* i u većini država smatraju sastavnim dijelom međunarodnog privatnog prava.)

Obilježja situacija koje dovode do primjene mpp-a

- privatnopravni odnos ili spor
- međunarodni, odnosno prekogranični karakter

Privatnopravni odnosi – oni koji po svojoj prirodi moraju biti uređeni jednom od grana građanskog prava (statusni, obiteljski, nasljedni, obvezni, stvarni,...), ili trgovačkim ili radnim pravom.

Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (ZRSZ)

NN RH br. 53/91

Čl. 1. st. 1.

“statusni, porodični, imovinski
odnosno drugi materijalnopravni
odnosi s međunarodnim elementom”.

Mpp (u užem smislu) je grana prava čije norme uređuju:

- pravo koje će se primjeniti na građanskopravne ili trgovačkopravne odnose s međunarodnim elementom,
- nadležnost sudova ili upravnih tijela za raspravljanje takvih odnosa,
- uvjete za priznanje stranih odluka donesenih povodom tih odnosa.

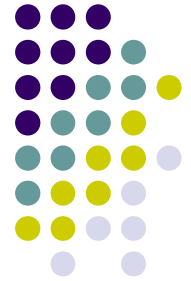
Mpp (u širem smislu) obuhvaća još i:

- odredbe koje neposredno normiraju građanskopravne i trgovačkopravne odnose s međunarodnim obilježjem,
- odredbe koje normiraju arbitražu i druge alternativne načine rješavanja sporova koji proizlaze iz takvih odnosa,
- odredbe koje normiraju uvjete za priznanje i ovrhu arbitražnih pravorijeka donesenih povodom tih odnosa.

Naziv “međunarodno privatno pravo”

- Prvi put ga koristi američki teoretičar i sudac Vrhovnog suda J. STORY 1834. u svom djelu “Komentar o sukobu prava”
- U Europu ga uvodi W. SCHAEFFER 1841. u svom djelu “Međunarodno privatno pravo”
- Common law sustavi – pored naziva “međunarodno privatno pravo” koriste još i izraz “sukob zakona” (*conflict of laws*) koji potječe s europskog kontinenta (čuveni nizozemski pravnik HUBER)

Prigovori nazivu “međunarodno
privatno pravo”

(FRANZ KAHN, krajem prošlog
stoljeća)

- nije ni međunarodno
- nije ni privatno

Nije međunarodno?

ne postoji neki međunarodni, naddržavni mpp pa takve odredbe koje su međunarodno prihvaćene, države mogu mijenjati u skladu sa svojom zakonodavnom politikom i ciljevima mpp-a, a da time ne krše međunarodno pravo, osim dakako ako se radi o odredbama međunarodnih ugovora koji su na snazi u takvoj državi

Međunarodno pravo – ono pravo koje važi u više država i koje obično stvaraju države neposrednim sporazumijevanjem ili u okviru međunarodnih organizacija

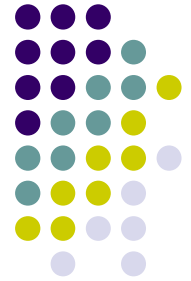
MPP – međunarodno:

- s obzirom na karakter odnosa koje normira (prekogranični, povezani sa stranom državom),
- govori o tome kakve su činjenice, a ne pravo koje se na njih primjenjuje.

Nije privatno?

kao grana unutrašnjeg prava uređuje
situacije s međunarodnim obilježjem

Cilj mpp-a

Nije:

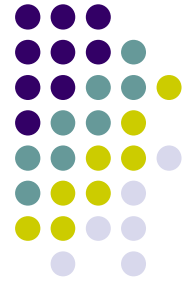
- određivanje domašaja vlastitog prava i nadležnosti vlastitog pravosuđa,
- uvažavanje interesa stranih suvereniteta da se primjeni njihovo pravo i priznaju njihove odluke.

Cilj mpp-a **je**:

- postizanje sigurnosti, ostvarivanje rješenja koje je najviše u skladu s interesima i predviđanjima stranaka,
- poboljšanje pravnog položaja stranaka, tako što će pružati rješenja koja su istovremeno i pravična i predvidiva i omogućavaju nesmetano odvijanje međunarodnog prometa.

Sredstva za ostvarivanje cilja

- unifikacija (ujednačavanje) i harmonizacija (usklađivanje) rješenja
- koordiniranje nacionalnog sustava mpp-a sa sustavima drugih država

Unifikacija i harmonizacija

Putem međunarodnih ugovora

Jednoobrazne:

- supstancijalne odredbe,
- kolizijske odredbe,
- odredbe o međunarodnoj nadležnosti,
- odredbe o priznanju i ovrsi stranih odluka.

Smanjuje *forum shopping*.

Koordiniranje nacionalnih sustava

- prilikom donošenja nacionalnih odredbi domaća rješenja prilagoditi rješenjima koja su najšire prihvaćena u komparativnom pravu;
- predvidjeti nadležnost svog pravosuđa samo u onim predmetima koji su čvrsto vezani za vlastiti pravni sustav i teritorij;

- predvidjeti odredbe o onemogućavanju paralelnog vođenja postupka pred domaćim sudom, ako je već pokrenuta parnica pred stranim sudom;
- uvjete za priznanje postaviti tako da oni, osim nužne provjere zakonitosti donošenja strane odluke, previše ne otežavaju priznanje, jer će u protivnom stranke morati ponovno pokrenuti postupak radi ostvarivanja svojih prava.

Međunarodni element

Differentia specifica koja razdvaja međunarodno privatno pravo od privatnog prava, i bez koje bi bilo teško konstruirati definiciju međunarodnog privatnog prava

Može se javiti u tri oblika:

- u subjektu,
- u objektu,
- u pravima i obvezama.

Međunarodni element u subjektu

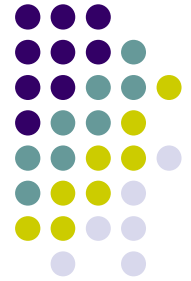
1. **fizičke osobe** kao subjekti pravnog odnosa mogu imati.
 - strano državljanstvo,
 - prebivalište u inozemstvu,
 - uobičajeno boravište u inozemstvu...

2. **pravne osobe** (trgovačka društva, državna tijela) mogu imati:

- stranu državnu pripadnost,
- mjesto osnivanja u inozemstvu,
- sjedište u inozemstvu,
- poslovnu jedinicu u inozemstvu.

Međunarodni element u objektu

stvari koje su predmet nekog prava:

- mogu se nalaziti u inozemstvu,
- mogu imati stranu državnu pripadnost (npr. prijevozna sredstva).

Međunarodni element u pravima i obvezama

1. **radnja** koja je predmet pravnog odnosa (npr. ispunjenje ugovora)
 - može biti izvršena u inozemstvu.

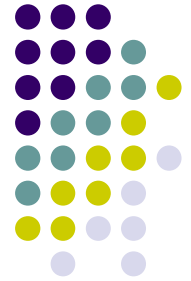
2. radnja relevantna za nastanak pravnog odnosa (npr. sklapanje braka, sklapanje ugovora, izvršenje građanskopravnog delikta)
 - može biti izvršena u inozemstvu.

Iako se međunarodni element može pojaviti na osnovi jedne ili više činjenica, za njegovo postojanje dovoljno je i kada je određena činjenica samo djelomično povezana s inozemstvom.

(npr. dovoljno je da samo jedan od subjekata ima strano državljanstvo ili domicil u inozemstvu, ili da se samo dio stvari koje čine predmet ugovora nalazi u inozemstvu, itd.)

Promjenjivost međunarodnog elementa

Promatran kroz vrijeme međunarodni element na dva načina manifestira svoj promjenjivi karakter.

1. u čisto unutrašnjem odnosu mogu se tijekom vremena pojaviti činjenice na osnovi kojih nastaje strani element:
 - djelovanjem samih sudionika tog odnosa ili
 - temeljem objektivnih okolnosti koje nemaju nikakve veze s radnjama stranaka.

Dakle, svaki odnos unutrašnjeg karaktera može postati odnos s međunarodnim elementom ako se naknadno pojavi jedna ili više činjenica koje ga dovode u vezu s nekom stranom državom.

2. Međunarodni element koji je određeno vrijeme postojao u privatnom odnosu može se naknadno izgubiti, tj. prestati postojati.

Međutim, sud ponekad mora voditi računa o ranijem postojanju međunarodnog elementa u odnosu o kojem odlučuje.

Relativni značaj međunarodnog elementa

S obzirom na značaj, moguće je uočiti **tri vrste činjenica** koje predstavljaju strani element:

1. nevažne činjenice koje se po pravilu apstrahiraju,
2. potencijalno važne činjenice kojima se vrši prethodna lokalizacija odnosa,
3. odlučujuće činjenice (poveznice) kojima se vrši konačna lokalizacija odnosa.

Relevantni međunarodni element

Dva mišljenja:

1. međunarodni element smatra se relevantnim ako dovodi do primjene odredaba međunarodnog privatnog prava, tj. kolizijskih odredaba.
2. međunarodni element smatrat će se relevantnim u svakom slučaju kada činjenice koje se vezuju za inozemstvo mogu dovesti do primjene odredaba međunarodnog privatnog prava, bez obzira radi li se o kolizijskim, supstancijalnim ili procesnim odredbama.

Zaključak:

svaki strani element predstavlja signal upozorenja da za taj slučaj može biti predviđena primjena posebnih propisa.

To znači da bi sud ili drugo tijelo koje te propise primjenjuje morao uvijek konstatirati postojanje stranog elementa u pravnom odnosu i utvrditi njegov značaj za određivanje svoje međunarodne nadležnosti, primjenu mjerodavnog prava i eventualno odredaba o privatnim pravima stranaca.

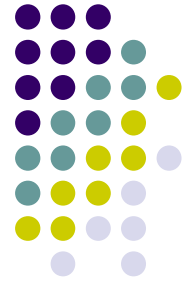
Metode mpp-a

- kolizijska metoda

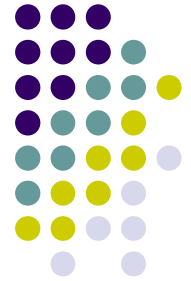
Metode koje isključuju ili dopunjuju kolizijskopravnu metodu:

- metoda posebnih materijalnih pravila
- metoda pravila neposredne primjene

Kolizijska metoda

- potiče međunarodnu ujednačenost rješenja
- isključuje beziznimnu primjenu prava države foruma

U okviru ove metode sve više dolaze do izražaja moderne tendencije rješavanja situacija s međunarodnim obilježjem, koje znatnu pažnju polažu:

- zaštititi slabijih pravnih subjekata,
- naglašavaju ulogu stranačke autonomije,
- ukazuju na vrste situacija koje treba rješavati primjenom povoljnijeg prava,
- naglašavaju potrebu kontrole mehanizma primjene prava najbliže veze (*escape clause*).

Metoda posebnih materijalnih pravila

- pravila koja izražavaju specifičnosti situacija s međunarodnim obilježjem, a isključuju primjenu kolizijskopravne metode (posebna materijalna pravila koja neposredno uređuju situacije s međunarodnim obilježjem)
- katkada se njihova primjena uvjetuje postojanjem uzajamnosti

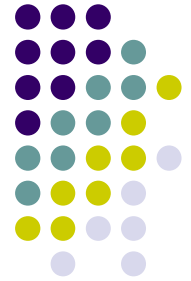
Izvori takvih pravila su:

- unutrašnji propisi (o pravnom položaju stranaca, o državljanstvu)
- međunarodni ugovori (koji ujednačavaju materijalno pravo između država ugovornica)
- sudska praksa

Metoda pravila neposredne primjene

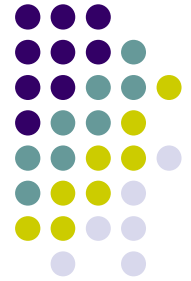

- posebna pravila *legis fori*;
- donose se u istom zakonu s kolizijskim normama, a ponekad i u drugim propisima;
- samo iznimno propisuju opću primjenu domaćeg prava;
- na domaće pravo najčešće upućuju kada je ono strože ili povoljnije nego materijalno pravo na koje upućuju kolizijska pravila polaznog prava, te kada kao podredno pravo omogućuje stvaranje novog pravnog stanja;

- primjenjuju se na domaće državljane i strance koji se nalaze u državi foruma;
- katkada obvezuju domaće državljane bez obzira nalaze li se u zemlji ili inozemstvu, odnosno primjenjuju se na događaje i pravne odnose koji su nastali ili zaključeni izvan države polaznog prava;
- štite, uglavnom, domaće nacionalne interese.

Izvori mpp-a

Dvovrsni:

Unutrašnji:

- Opći – ZRSZ
- Posebni

Međunarodni ugovori:

- Dvostrani
- Višestrani

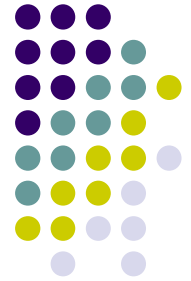
Unutrašnji izvori mpp-a

- **Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima iz 1991. (ZRSZ), (NN 53/91, 88/01)**
- **Zakon o mjenici iz 1994. (ZM), (NN 74/94, 92/10)**
- **Zakon o čeku iz 1994. (ZČ), (NN 74/94)**
- **Pomorski zakonik iz 2004. (PZ), (NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11)**
- **Zakon o obveznim i stvarnopravnim odnosima u zračnom prometu iz 1998. (ZOSOZP), (NN 132/98, 63/08, 134/09)**

- **Zakon o parničnom postupku iz 1991. (ZPP)**, (NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11)
- **Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima iz 1996. (ZVDSP)**, (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 76/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09)
- **Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja iz 2009. (ZZTN)**, (NN 79/2009)
- **Zakon o arbitraži iz 2001. (ZA)**, (NN 88/01)

Međunarodni izvori mpp-a

Dvostrani (bilateralni) ugovori:

- ugovori o međunarodnoj pravnoj pomoći,
- konzularne konvencije,
- ugovori o trgovini i plovidbi.

Višestraní međunarodni ugovori:

Haaške konvencije:

1. HK o građanskom sudskom postupku (1954),
2. HK o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava (1961),
3. HK o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja (1961),
4. HK o dostavljanju u inozemstvu sudskih i izvansudskih dokumenata u građanskim i trgovačkim predmetima (1965),
5. HK o izvođenju dokaza u inozemstvu u građanskim i trgovačkim predmetima (1970),

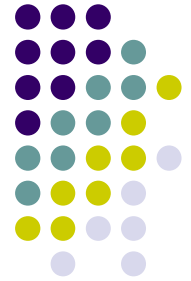

6. HK o zakonu koji se primjenjuje na prometne nesreće (1971),
7. HK o zakonu koji se primjenjuje na odgovornost proizvođača za svoje proizvode (1973),
8. HK o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima (1980),
9. HK o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djeteta (1980),
10. HK o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku skrb i mjere za zaštitu djece (1996).

Djelovanje (učinak) višestranih međunarodnih ugovora:

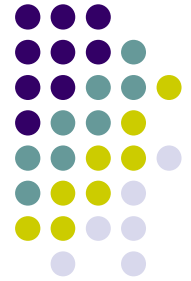
- *erga omnes*
- *inter partes*
- *erga omnes i inter partes*

Erga omnes

- bez obzira na državljanstvo odnosno državnu pripadnost fizičke odnosno pravne osobe,
- kolizijske norme takvih konvencija djeluju u okviru svog polja primjene *ratione materiae* bez ikakva ograničenja.

Inter partes

- djelovanje se temelji na načelu uzajamnosti,
- primjenjuju se samo prema državi koja je također stranka te konvencije,
- takvi međunarodni ugovori predstavljaju *lex specialis* s ograničenim poljem primjene unutar kojeg je isključena primjena unutrašnjeg mpp, odnosno međunarodnog građanskog procesnog prava.

Erga omnes i inter partes

npr. Newyorška konvencija o priznanju i izvršenju inozemnih arbitražnih odluka (1958).

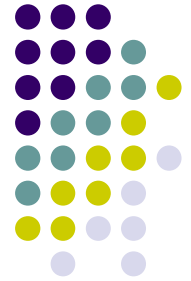
Primjenjuje se bez obzira na to je li strana arbitražna odluka donesena u drugoj državi ugovornici, no ugovorna država može izjaviti da ograničava primjenu samo na arbitražne odluke donesene u drugoj državi ugovornici (čl. I. toč. 1. i 3.).

Važenje međunarodnih ugovora koje je sklopila SFRJ s drugim državama

- Čl. 3 ZRSZ
- Čl. 140 Ustava RH
- Toč. III Ustavne odluke o suverenosti i samostalnosti RH

Čl. 3 ZRSZ

Odredbe ovog Zakona ne primjenjuju se na odnose iz čl. 1 ovog Zakona ako su oni regulirani drugim (saveznim) zakonom ili međunarodnim ugovorima.

Čl. 140 Ustava RH

Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutrašnjeg pravnog poretka RH, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava.

Toč. III Ustavne odluke o suverenosti i samostalnosti RH (25.06.1991)

Međunarodni ugovori koje je sklopila i kojima je pristupila SFRJ primjenjivat će se u RH ako nisu u suprotnosti s Ustavom i pravnim poretkom RH, na temelju odredaba međunarodnog prava o sukcesiji država u pogledu međunarodnih ugovora.

Na osnovi takvog ustavnog rješenja, sve dok se materija sukcesije bivše Jugoslavije u pogledu međunarodnih ugovora ne riješi općenito ili za pojedine međunarodne ugovore, treba primjenjivati međunarodne konvencije koje je zaključila bivša Jugoslavija, dakako uz ograde utvrđene u navedenoj Ustavnoj odluci ako strane države ugovornice takvo rješenje izričito ili prešutno prihvataju.

Osim toga, što se tiče određenih višestranih konvencija, Hrvatska se obraća njihovim depozitarima notificirajući im svoje stanovište o primjeni konvencije na temelju načela o sukcesiji država u odnosu na međunarodne ugovore, počevši od stjecanja nezavisnosti, tj. od 8. listopada 1991.

Izvori europskog prava

- Primarno pravo
 - Osnivački ugovori (UEU, UEZ, UFEU) – predstavljaju osnovu za donošenje sekundarnih propisa
 - osnovna načela prava

- Sekundarno pravo
 - akti koje donose institucije EU – po načelu dodijeljenih ovlasti EU može odlučivati samo o onim pitanjima u kojima je stekla nadležnost temeljem osnovačkog ugovora

- Međunarodni sporazumi

- Praksa Suda pravde EU

- praksa Suda pravde EU ima vrlo važnu ulogu u procesu stvaranja prava EU
- odluke Suda pravde EU koje objašnjavaju značenje i učinak pojedinih pravnih pravila donesenih u političkom procesu, postaju sastavni dio tih pravnih pravila
- pravna pravila znače ono što Sud kaže da znače

Vrste akata EZ

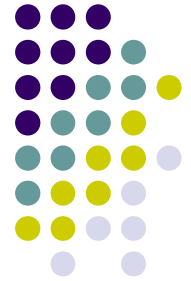
- **OBVEZUJUĆI AKTI**

- uredbe (*regulations*)
- smjernice (*directives*)
- odluke (*decisions*)

- **NEOBVEZUJUĆI AKTI**

- preporuke (*recommendations*)
- mišljenja (*opinions*)

- **AKTI SUI GENERIS**

Uredbe

- akti opće primjene koji obvezuju u cijelosti i izravno su primjenjivi u državama članicama
- zabrana prenošenja i objavljivanja u internom pravu
- obveza objavljivanja u OJ
- obveza obrazloženosti

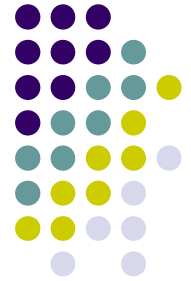
Smjernice

- akti koji obvezuju svaku državu članicu kojoj su upućeni u pogledu rezultata koji se ima ostvariti, ali ostavljaju mogućnost izbora oblika i metode ostvarivanja rezultata
- zahtijevaju prevođenje u interno pravo (ali mogu imati i izravne učinke)
- obveza objavljivanja u OJ
- obveza obrazloženosti

Odluke

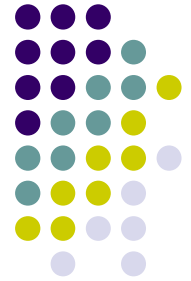

- Akti koji u cijelosti obvezuju one kojima su upućeni, a to mogu biti i države članice i pravne i fizičke osobe

Preporuke

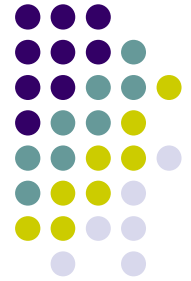
- Predmet C-322/88 Grimaldi
- “18. (...) nacionalni sudovi moraju uzimati u obzir preporuke kako bi presudili u sporu, posebice kad one bacaju svjetlo na tumačenje nacionalne mjere usvojene u svrhu njihove implementacije ili kada su sastavljene da bi dopunile obvezujuće odredbe Zajednice”

Obveza primjene prava EU

- Čl. 10 Ugovora o EZ (ex čl. 5)
“Države članice poduzet će sve odgovarajuće mjere, bilo opće ili posebne, da osiguraju ispunjenje obveza koje proizlaze iz ovog Ugovora ili su rezultat djelovanja koje su poduzele institucije Zajednice. One će olakšati ostvarenje zadataka Zajednice.”

Kontrola provedbe prava EU u državama članicama

- Komisija kontrolira provedbu europskog prava u državama članicama
- u slučaju smjernica, uveden je mehanizam koji zahtijeva da države članice Komisiju obavijeste o mjerama poduzetim u svrhu provedbe smjernice

Neprovedba odluka

- Komisija može pokrenuti predsudski, pa zatim i sudski postupak protiv “neposlušne” države članice
- Ako država ne poštuje presudu Suda pravde EU, mogućnost novčanog kažnjavanja

- Izravni učinak – europske norme stvaraju subjektivna prava za pojedince izravno
- Mogućnost obraćanja nacionalnom sudu radi zaštite tako nastalih prava
- Prethodni postupak pred Sudom pravde EU

Jesu li hrvatski sudovi i prije članstva dužni tumačiti hrvatsko pravo uskladu s pravom EU?

Pravni temelj usklađenog tumačenja čine:

- čl. 140. Ustava RH
- čl. 5. Zakona o sudovima
- čl. 69. SSP
- čl. 120. SSP

Međutim, u periodu prije punopravnog članstva obveza usklađenog tumačenja ne može se odnositi na one dijelove internog prava koje je u trenutku interpretacije država svjesno isključila iz harmonizacije

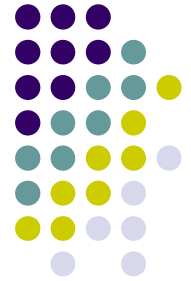

STRUKTURA I OBLIKOVANJE KOLIZIJSKOG PRAVILA

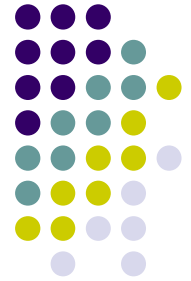

Kolizijska pravila

- određuju koje će se od više različitih materijalnih prava primjeniti na pravnu situaciju koja ima vezu s pravima više država;
- ne rješavaju pravnu situaciju, nego upućuju na mjerodavno materijalno pravo koje treba primjeniti (to upućivanje treba razlikovati od upućivanja jedne materijalne norme na druge propise, gdje se uvijek radi o upućivanju unutar istog pravnog poretka);

- kolizijska pravila u pravilu upućuju na mjerodavno materijalno pravo neposredno, osim u slučaju renvoi kad to čine posredstvom drugih kolizijskih pravila međunarodnog privatnog prava;
- kolizijska pravila smatraju se prinudnim pravilima koje stranke ne mogu isključiti;

- razlika između kolizijskih pravila i normi materijalnog prava postoji i u njihovoj strukturi;
- materijalno pravilo sadrži apstraktnu zakonsku dispoziciju i apstraktnu pravnu posljedicu (sankciju);
- iste sastojke ima i kolizijsko pravilo, no njegova dispozicija sadrži dva elementa: kategoriju vezivanja i poveznicu.

Struktura kolizijskog pravila

Dispozicija

Sankcija

Kategorija vezivanja

Poveznica

**Primjena mjerodavnog
prava**

Kategorija vezivanja

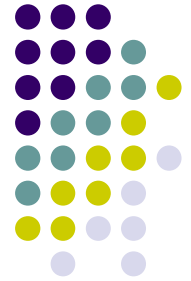
Okvirni ili skupni pojam apstraktnih životnih odnosa, pravnih činjenica, pravnih situacija ili pravnih odnosa za koje se određuje mjerodavno pravo.

Sadržaj (pojam) koji je predmet kolizijskog pravila.

Sadržaj za koji se (pojam za koji; ono za što) kolizijskim pravilom određuje mjerodavno pravo.

Poveznica

Pravna činjenica, sporazum stranaka ili pravni pojam što upućuje na pravo mjerodavno za kategoriju vezivanja.

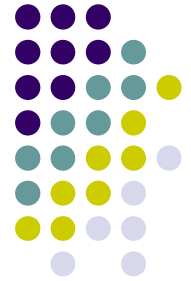

Element kolizijskog pravila
kojim se neposredno ostvaruje
njegova uloga.

Onaj od oblika veze kategorije
vezivanja s određenim pravnim
poretком za koji zakonodavac
smatra da više od svih drugih
upućuje na pravo mjerodavno
za kategoriju vezivanja.

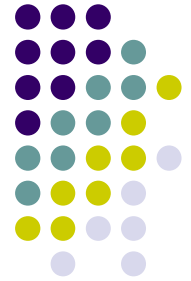

Najbitniji, odločujoči,
najuži oblik veze
kategorije vezivanja s
određenim pravnim
poretком.

Podjela poveznica

- s obzirom na vezu s pravnim poretkom;
- s obzirom na mogućnost pravnih subjekata da sami određuju mjerodavno pravo;
- s obzirom na broj poveznica u kolizijskom pravilu;
- primarne i podredne poveznice.

- **Veza s pravnim poretkom**
 - veza ***pravnog subjekta*** s pravnim poretkom
 - fizičke osobe – državljanstvo, prebivalište, uobičajeno boravište, boravište
 - pravne osobe – sjedište, glavno poslovno mjesto, mjesto gdje se nalazi uprava
 - veza ***objekta*** s pravnim poretkom
 - mjesto nalaženja stvari, mjesto registracije
 - veza s ***pravnim djelovanjem***
 - mjesto gdje se dogodio štetni događaj, mjesto nastupa posljedice štetnog događaja, mjesto sklapanja braka, mjesto upisa u registar

- **Mogućnost pravnih subjekata da sami određuju mjerodavno pravo**

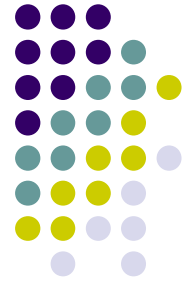
- subjektivna poveznica – volja stranaka – sporazum o izboru prava
- objektivne poveznice - predvidljivost
- poveznica “najbliža veza” - prilagodljivost

- **Broj poveznica u kolizijskom pravilu**

- isključive poveznice
- kombinacija poveznica
 - alternativni odnos
 - kumulativni odnos
 - distributivna kumulacija
 - potpuna kumulacija

Alternativno upućivanje - pojam

Kombinacija poveznica kod koje sudac ili stranka trebaju, između dva ili više točno određenih pravnih poredaka koji su ravnopravno ponuđeni na izbor, izabrati jedan pravni poredak, i to na temelju usporedbe materijalnopravnog rezultata koji bi se dobio njihovom primjenom.

Alternativno upućivanje - svrha

Poticanje određenih materijalnopравnih učinaka

- postojanje pravnog odnosa – oblik pravnog posla
 - čl. 7. i čl. 31. ZRSZ
 - čl. 983. PZ
 - čl. 1. HK o mjerodavnom pravu za oblik oporučnog raspolaganja
- osnovanost određenog zahtjeva
 - čl. 28. ZRSZ
- stjecanje određenog statusa
 - čl. 43. st. 1. ZRSZ

Kumulativno upućivanje

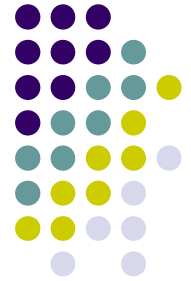
- potpuna kumulacija
- distributivna kumulacija

Potpuna kumulacija

Kombinacija poveznica kod koje se dva ili više pravnih poredaka zajednički primjenjuju tako da pravna posljedica nastupa samo onda ako je osnovana po svim pravnim porecima.

- čl. 44. st. 2. i 3. ZRSZ

Distributivna kumulacija

Kombinacija poveznica prema kojoj se više pretpostavki jedne te iste pravne posljedice procjenjuju po više pravnih poredaka.

- čl. 32. st. 1. ZRSZ

Primarne i podredne poveznice

Do podrednog upućivanja na drugi ili treći pravni poredak dolazi temeljem dodatne poveznice, kada primarna, odnosno dodatna poveznica koja se nakon nje primjenjuje, zataje.

Nastaje ljestvica poveznica.

čl. 19. i 20. ZRSZ

čl. 36. ZRSZ

Pravo mjerodavno za glavno pitanje, za posebna pitanja

- glavno pitanje – sadržaj ugovora – prava i obveze ugovornih strana – čl. 19. i 20. ZRSZ
 - *lex causae* - pravo koje uređuje glavni predmet
- posebna pitanja
 - poslovna sposobnost stranaka – čl. 14. ZRSZ
 - oblik ugovora – čl. 7 ZRSZ; čl. 983. PZ; čl. 180. ZOSOZP

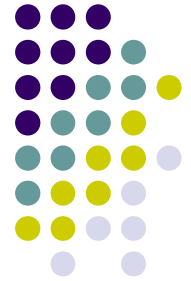

Statut - *lex*

- **statut** – mjerodavno pravo za određenu *kategoriju vezivanja*
 - ugovorni, izvanugovorni, nasljedni, bračni, posvojenja, stvarni itd. – *lex causae*
- ***lex*** – mjerodavno pravo određeno poveznicom
 - ***lex patriae; lex domicilii; lex residentiae; lex firmae habitualis; lex loci actus; lex loci delicti commissi; lex loci damni; lex rei sitae; lex autonomiae, lex fori, itd.***

OBLIKOVANJE KOLIZIJSKOG PRAVILA

Čl. 30. ZRSZ

Za nasljeđivanje mjerodavno je pravo države čiji je ostavitelj bio državljanin u vrijeme smrti.

Oblikovanje kolizijskog pravila

Članak 30. ZRSZ

Za nasljeđivanje
mjerodavno je pravo
države čije

državljanstvo ima
ostavitelj
u trenutku smrti.

Djelovi kolizijskog pravila

= kategorija vezivanja
= mjerodavno pravo,
ovdje:

nasljednopravni statut -
materijalna pravila
mjerodavnog prava
kojima se uređuje
nasljeđivanje

= poveznica

= osoba uz koju se
vezuje

= trenutak uz koji se
vezuje

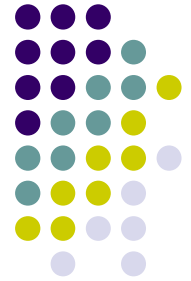

VRSTE KOLIZIJSKIH PRAVILA

Podjela s obzirom na:

1. **Način upućivanja:** izričita/skrivena
2. **Doseg kategorije vezivanja:**
nepotpuna/potpuna
3. **Upućivanje ili pomoć u upućivanju:**
samostalna/nesamostalna
4. **Rezultat upućivanja:**
bezuvjetna/uvjetna

Izričita i skrivena

Kriterij podjele

Način na koji kolizijsko pravilo upućuje na mjerodavno pravo.

Izričito kolizijsko pravilo

Izričito kolizijsko pravilo je kolizijsko pravilo koje, onako kako glasi, izričito upućuje na mjerodavno pravo.

- čl. 14 – 45 ZRSZ
- čl. 177 – 182 ZOSOZP
- čl. 94 – 100 ZM

Skriveno kolizijsko pravilo

Skriveno kolizijsko pravilo je ono kolizijsko pravilo kod kojeg je, onako kako glasi, upućivanje na mjerodavno pravo skriveno:

- u pravilu o isključivoj međunarodnoj nadležnosti (čl. 57 ZRSZ), ili
- u drugom kolizijskom pravilu (čl. 38 njem. ZMPP).

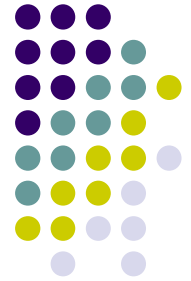

Nepotpuna i potpuna

Kriterij podjele

Doseg kategorije vezivanja, tj. je li kategorija vezivanja ograničena teritorijalno ili personalno, ili nije ograničena.

Nepotpuno ili jednostrano kolizijsko pravilo

Nepotpuno ili jednostrano kolizijsko pravilo je ono kolizijsko pravilo koje, onako kako glasi, upućuje ili samo na primjenu domaćeg prava ili samo na primjenu stranog prava.

Doseg njegove kategorije vezivanja može biti ograničen teritorijalno ili personalno.

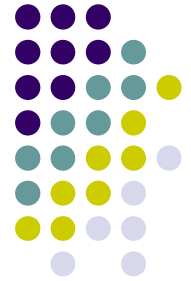
Nepotpuno ili jednostrano kolizijsko pravilo - doseg kategorije vezivanja je teritorijalno ograničen

Domaće pravo se na određenu kategoriju vezivanja primjenjuje neovisno o kojoj se osobi, stvari ili radnji radi, ali samo ako postoji teritorijalna veza s domaćim pravnim poretkom.

Rezultat teritorijalnog ograničenja je upućivanje samo na domaće pravo, odnosno samo na stranu domaćeg prava.

- čl. 3 st. 3 ZZTN
- čl. 970 PZ
- čl. 37 st. 1 i čl. 44 švic. ZMPP

Nepotpuno ili jednostrano kolizijsko pravilo - doseg kategorije vezivanja je personalno ograničen

Strano pravo na određenu kategoriju vezivanja primjenjuje se ovisno o tome o kojoj se osobi radi.

Rezultat personalnog ograničenja je upućivanje samo na strano pravo, odnosno samo na stranu stranog prava.

Primjer – čl. 155 ZN

Nepotpuno ili jednostrano kolizijsko pravilo - doseg kategorije vezivanja je personalno i teritorijalno ograničen

Rezultat personalnog i teritorijalnog ograničenja je upućivanje samo na domaće pravo, odnosno samo na stranu domaćeg prava.

- čl. 981 st. 2 PZ
- čl. 179 st. 2 ZOSOZP

Potpuno ili dvostrano kolizijsko pravilo

Potpuno ili dvostrano kolizijsko pravilo je ono kolizijsko pravilo koje, onako kako glasi, upućuje kako na primjenu domaćeg prava, tako i na primjenu stranog prava kao mjerodavnog.

Doseg kategorije vezivanja potpunog ili dvostranog kolizijskog pravila nije ograničen ni teritorijalno ni personalno.

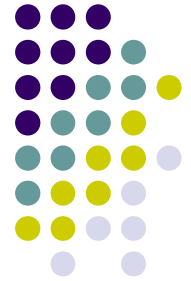
- čl. 14 – 45 ZRSZ
- čl. 967-969, 971-973, 975-976, 978/1-2, 980, 981/1, 982-984, 985/1 PZ
- čl. 177/1, 178, 17971, 180-183 ZOSOZP
- čl. 94-100 ZM

Samostalna i nesamostalna

Kriterij podjele

Dovoljnost kolizijskog pravila
da samo uputi na
mjerodavno pravo.

Samostalno kolizijsko pravilo

Samostalno kolizijsko pravilo je ono kolizijsko pravilo koje je, onako kako glasi, dovoljno da samo uputi na mjerodavno pravo.

- čl. 14 - 45 ZRSZ
- čl. 967 - 985 ZPUP
- čl. 177 - 182 ZOSOZP
- čl. 94 - 100 ZM

Nesamostalno ili pomoćno kolizijsko pravilo

Nesamostalno ili pomoćno kolizijsko pravilo je ono kolizijsko pravilo koje, onako kako glasi, nije dovoljno da uputi na mjerodavno pravo, već ono dopunjuje, usmjeruje ili nadzire samostalno kolizijsko pravilo.

Nesamostalno ili pomoćno kolizijsko pravilo

Može djelovati prema *svim* ili
samo *nekim* samostalnim
kolizijskim pravilima.

Nesamostalno ili pomoćno k.p. koje djeluje prema *svim* samostalnim k.p.

- čl. 4. ZRSZ - javni poredak
- čl. 5. ZRSZ - prijevarno zaobilaženje prava
- čl. 6. ZRSZ - uzvrat na polazno pravo; upućivanje na daljnje pravo
- čl. 9. ZRSZ - kvalifikacija

Nesamostalno ili pomoćno k.p. koje djeluje prema samo *nekim* samostalnim k.p.

- čl. 11. ZRSZ - dvostruko (višestruko) državljanstvo
- čl. 12. ZRSZ - apatridija

Bezuvjetno i uvjetno

Kriterij podjele

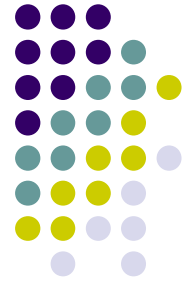
Rezultat upućivanja na
mjerodavno materijalno
pravo.

Bezuvjetno kolizijsko pravilo

Bezuvjetno k.p. je kolizijsko pravilo koje se, onako kako glasi, primjenjuje bez obzira na to kakav će biti u konkretnom slučaju rezultat upućivanja na mjerodavno materijalno pravo.

Bezuvjetno kolizijsko pravilo

primjeri:

sve dosada razmatrane
vrste kolizijskih pravila

Uvjetno kolizijsko pravilo

Uvjetno kolizijsko pravilo je kolizijsko pravilo čija primjena ovisi o rezultatu upućivanja bezuvjetnog kolizijskog pravila.

Uvjetno kolizijsko pravilo

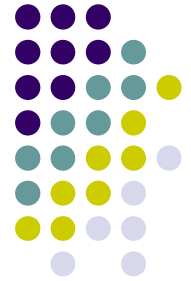
Konstrukcija primjene
mjerodavnog prava na osnovi
uvjetnih pravila:

mjerodavno je pravo A, no pod
određenim pretpostavkama
mjerodavno je pravo B.

Uvjetno kolizijsko pravilo

- čl. 14, st. 2. ZRSZ - pravna i poslovna sposobnost
- čl. 94, st. 2. ZM - mjeničnopravna sposobnost

Podvrsta uvjetnih kolizijskih pravila

Kolizijska pravila prema kojima primjena jednog od prava na koje upućuju ovisi o sadržaju tog prava.

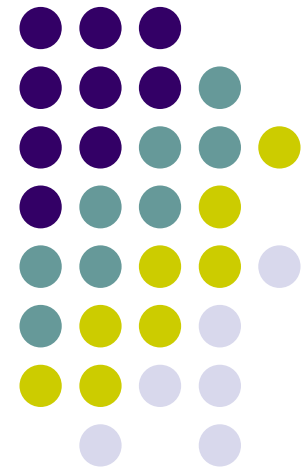

Određuje se primjena onog prava koje je za određenu stranku povoljnije, odnosno po kojem je pravno posao valjan.

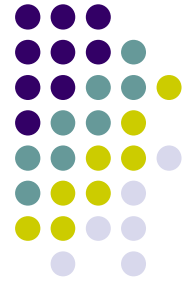
primjer:

- čl. 43. st. 1. ZRSZ -
pozakonjenje

**KONTROLA PRIMJENE
POVEZNICA
IZBJEGAVAJUĆOM
KLAUZULOM**

Zadatak međunarodnog privatnog prava:

na osnovi kolizijskog pravila uputiti na primjenu prava koje s pravnom situacijom ima najbližu, bitnu vezu.

Određivanje sadržaja te najbliže, bitne, veze

Elementi:

- prostor,
- vrijeme,
- pravni sustav,
- tradicija,
- pravna i zakonodavna politika.

Tko određuje sadržaj najuže veze?

- najčešće zakonodavac
(konkretiziranjem te poveznice),
- rjeđe tijelo primjene.

Vrste izbjegavajuće klauzule:

- opća,
- posebna.

Opća izbjegavajuća klauzula

Nalazi se među općim odredbama i može se primjeniti kad god je očito da, prema ukupnim okolnostima, situacija o kojoj je riječ s mjerodavnim pravom ima tek neznatnu vezu, dok s drugim pravom ima mnogo bližu vezu.

Posebna izbjegavajuća klauzula

Posebne klauzule se odnose na pojedine vrste kategorije vezivanja. Što se tiče konkretiziranja primjene mjerodavnog prava, neke od njih samo utvrđuju to pravo, druge upućuju na primjenu najbliže veze, a treće samo isključuju primjenu utvrđenog mjerodavnog prava ostavljajući sudskoj praksi da odredi koje pravo treba potom primjeniti.

Oblici posebnih izbjegavajućih klauzula:

1. **Zatvorene izbjegavajuće klauzule**

Odbacuju primjenu inače utvrđenog mjerodavnog prava, i propisuju primjenu određenog drugog prava.

Primjer:

Za izvanugovornu odgovornost za štetu mjerodavno je *lex loci delicti commissi*, ali ako oštećenik i štetnik imaju prebivalište u istoj državi primjenit će se pravo te države.

2. Otvorene izbjegavajuće klauzule

Odbacuju primjenu inače utvrđenog mjerodavnog prava, i propisuju primjenu prava bliže veze.

Primjer:

Za izvanugovornu odgovornost za štetu mjerodavno je *lex loci delicti commissi*, ali ako postoji bliža veza s pravom neke druge države primjenit će se pravo te države.

3. Izbjegavajuće klauzule koje samo isključuju primjenu određenog mjerodavnog prava, ostavljajući sudskoj praksi da odredi koje pravo treba potom primjeniti.

Primjer:

Za izvanugovornu odgovornost za štetu neće biti mjerodavno *lex loci delicti commissi* ako oštećenik ili štetnik nemaju stvarnu društvenu vezu s tim pravom.

Izbjegavajuće klauzule u međunarodnim ugovorima

Haške konvencije:

- o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama (1971),
- o mjerodavnom pravu za odgovornost proizvođača za svoje proizvode (1973)

Rimska konvencija o mjerodavnom pravu za ugovorne obveze iz 1980.

Čl. 4. RK

Mjerodavno pravo u slučaju neizbora prava

st. 1. ... pravo države s kojom je ugovor najuže povezan

st. 2. ... smatra se da ugovor ima najbližu vezu s državom u kojoj u vrijeme zaključenja ugovora stranka koja obavlja karakterističnu radnju ima uobičajeno boravište,...

st. 5. Ne primjenjuje se st. 2., ako se karakteristična radnja ne može odrediti.
Pretpostavke iz st. 2., 3. i 4. ne vrijede, ako iz svih okolnosti izlazi da ugovor ima bližu vezu s nekom drugom državom.

Čl. 6. st. 2. RK

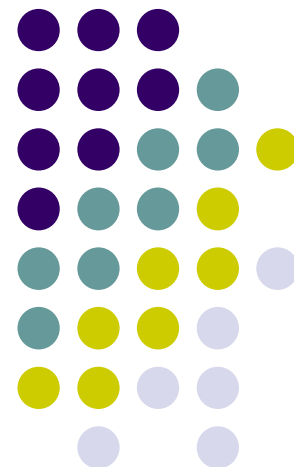
Pojedinačni ugovori o radu

Bez obzira na čl. 4., u nedostatku izbora prava prema članku 3., za ugovore o radu mjerodavno je:

- a) pravo države u kojoj posloprimac u skladu s ugovorom izvršava rad, čak ako rad privremeno obavlja u drugoj državi;
- b) pravo države u kojoj se nalazi poslovno mjesto putem kojeg je posloprimac zaposlen, ...

KVALIFIKACIJA

**U
MEĐUNARODNOM
PRIVATNOM PRAVU**

- **primjer Bartholo**
- **primjer Ibn Saud**
- **primjer Tennessee mjenica**
- **primjer trust**

Predmet: Bartholo

odluka Alžirskog suda od 24. 12. 1889.

Dvoje malteških državljana sklopili su brak na Malti. U braku nisu imali djecu. Kasnije se sele u Alžir (koji je tada pripadao Francuskoj), gdje suprug stječe nekretnine. Po njegovoj smrti dolazi do spora o nasljeđivanju tih nekretnina. Ostaviteljeva rodbina smatra da ih ona treba naslijediti, jer to izlazi iz francuskog nasljednog međunarodnog privatnog prava - ono upućuje na francusko materijalno pravo po kojemu udovica nema nikakvih prava. Protivno tome, udovica traži primjenu francuskih kolizijskih pravila o bračnoimovinskom statutu, po kojima je mjerodavno pravo prvog bračnog prebivališta, a to je malteško pravo; po tom pravu (tj. pod *Code Rohan*), udovica bi imala pravo na 1/4 ostavine. Treba li sud podvesti navedene odnose pod nasljedno ili pod bračnoimovinsko pravo ?

Predmet Ibn Saud

Odluka Arrondissementsbank, Amsterdam

Bivši saudijski kralj Saud Ben Abdul-Aziz, nakon što ga je njegov brat Fejsal svrgnuo s prijestolja, prognan je 1964. iz Saudijske Arabije i živio je u Ateni. S njim su u Atenu otišli i 5 njegovih sinova. 1967. Ibn Saud daje uputu nizozemskoj banci Algemeene Bank Nederland iz Amsterdama da petorici sinova, koje je imenovao, isplati po 5 mil. USD. Uputa je bila opoziva, a iznosi su bili plativi nakon njegove smrti. Kamate su se cijelo vrijeme trebale pripisivati njegovom računu. Uputu su prihvatili banka i pet sinova. Ibn Saud umire 1969. Problem je bio u tome što nakon njegove smrti nisu ostali samo njegovih pet sinova. Nego?

Iza njega ostaju njegova majka, nepoznati broj udovica, 51 sin i 55 kćeri!!!

Trojica sinova tuže banku na isplatu. Kao umješači u spor se javljaju 73 nasljednika i ističu da se radi o nasljeđivanju, a ne o ugovoru o darovanju (kao što to tvrde sinovi) i da je za nasljeđivanje mjerodavno saudi-arabijsko pravo, kao pravo države ostavitelja. Ističu da po tom pravu ostavitelj ne može pogodovati niti jednog od nasljednika bez suglasnosti ostalih, a oni suglasnost nisu dali. Osim toga, Ibn Saud to darovanje za života nije izvršio na valjan način zbog toga jer je darovao pod uvjetom i opozivo.

Ističu da po saudi-arabijskom pravu nasljeđuju

- majka $1/6$
- udovice zajedno $1/8$
- svaki sin $34/3768$
- svaka kćer $17/3768$
- **Radi li se u ugovoru o darovanju, kao što tvrde sinovi, ili o nasljednopravnom raspolaganju, kao što to tvrde nasljednici?**

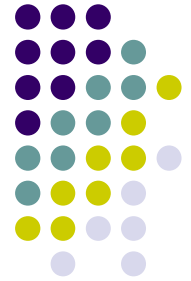
Predmet: Tennessee mjenica

odluka njem. Vrhovnog suda od 4. 1. 1882.

Tužba pred njemačkim sudom zbog isplate vlastite mjenice (*promissory note*) izdane u državi Tennessee, SAD. Na osnovi njem. kolizijskog prava na tu mjenicu treba primijeniti pravo države Tennessee, kao pravo mjesta izvršenja ugovora - *lex loci solutionis*. Tuženi je stavio prigovor zastare. Po njem. mpp zastara se prosuđuje po *legis causae*, dakle po pravu te američke države, po kojem je pravu zastarni rok šest godina, s tim da je u Tennessee zastara institut procesnog prava. S druge strane, po njemačkom pravu zastarni je rok samo tri godine, a zastara se kvalificira kao materijalnopравни pojam. Kako je po pravu države Tennessee zastara procesna ustanova, nastala je apsurdna situacija. Naime, sud, budući da je mogao primijeniti samo svoje (njemačko) procesno pravo, nije primijenio procesno pravo države Tennessee kojim se određuje zastara, a nije ni primijenio njemačko materijalno pravo, jer to pravo nije mjerodavno.

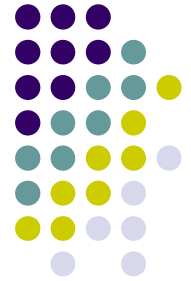
Predmet: Trust

**Kako će hrvatski sud odrediti pravo
mjerodavno za anglo-američki
institut trust?**

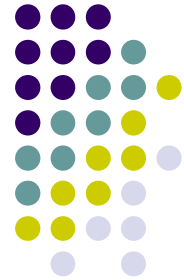
- **problem u vezi s izborom okvirnog pojma, određivanja pravog smisla kolizijskog pravila, u trenutku kada mjerodavno pravo još nije poznato i kada materijalna prava koja dolaze u obzir nude različita tumačenja spornog pojma ili se radi o pojmu koji je polaznom pravu nepoznat**
- **problem se treba razriješiti kako bi se moglo odabrati i primijeniti kolizijsko pravilo, koje će onda uputiti na mjerodavno pravo**

Situacije koje mogu dovesti do problema u određivanju okvirnog pojma (kategorije vezivanja) kolizijskog pravila

- **sistemske razlike između domaćeg i stranog materijalnog prava**
- **sistemske praznine unutar domaćeg materijalnog prava**
- **sistemske razlike između domaćeg materijalnog i domaćeg međunarodnog privatnog prava**

Sistemske razlike između domaćeg i stranog materijalnog prava

1. **Jedan pravni institut (točnije: jedan u biti istovjetan pravni sadržaj) polazno materijalno pravo i strano materijalno pravo uređuju u različitim dijelovima svojih pravnih sustava**
 - **predmet Bartholo**
 - alžirsko pravo – mat. pravila o nasljeđivanju
 - malteško pravo – mat. pr. o bračnoimovinskim odnosima
 - **predmet Ibn Saud**
 - nizozemsko pravo – mat. pr. za ugovorne obveze
 - saudi-arabijsko pravo – mat. pr. o nasljeđivanju
 - **predmet Tennessee mjenica**
 - njemačko pravo – zastara – materijalnopravni institut
 - pravo Tennessee – zastara – procesnopravni institut

2. Sistemskej razlici materijalnog prava odgovaraju okvirni pojmovi koji se koriste u različitim kolizijskim pravilima polaznog mpp

- **predmet Bartholo**
 - **kolizijsko pravilo za nasljednopravni statut**
 - **kolizijsko pravilo za bračnoimovinski statut**
- **predmet Ibn Saud**
 - **kolizijsko pravilo za ugovorni statut**
 - **kolizijsko pravilo za nasljedni statut**
- **postoji višak kolizijskih pravila u polaznom mpp**

Sistemske praznine unutar domaćeg materijalnog prava

1. **Jednom pravnom institutu (točnije: pravnom sadržaju) stranog materijalnog prava ne odgovara niti jedan pravni institut (točnije: niti jedan u biti istovjetan pravni sadržaj) polaznog materijalnog prava. Strani pravni institut je polaznom /domaćem/ pravu “nepoznat” i zbog toga se govori o “sistemskim prazninama vlastitog materijalnog prava”**
 - **institut trust**

2. Ne postoji samostalno kolizijsko pravilo polaznog mpp; takvo pravilo se tek mora načiniti i to bilo proširenjem nekog od postojećih ili stvaranjem nekog novog kolizijskog pravila

- **treba stvoriti kolizijsko pravilo za trust**
- **postoji manjak kolizijskih pravila**

Sistemske razlike između domaćeg materijalnog i međunarodnog privatnog prava

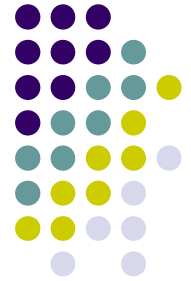
1. **Pravni institut (točnije: pravni sadržaj) postoji u polaznom materijalnom pravu i uređen je u jednom određenom njegovom dijelu.**
2. **Taj pravni institut podvodi se pod kolizijsko pravilo polaznog međunarodnog privatnog prava koje sadrži, kao svoju kategoriju vezivanja, drugi okvirni pojam**
 - **npr. sklapanje braka putem punomoćnika u materijalnom pravu kao pitanje oblika (formalna pretpostavka) a u mpp kao materijalnopravna pretpostavka za sklapanje braka**

- potrebno je odrediti sadržaj okvirnog pojma (kategorije vezivanja) koji se nalazi u kolizijskom pravilu
- potrebno izvršiti *kvalifikaciju* – podvesti pravno relevantne činjenice pod odgovarajuću kategoriju vezivanja kolizijskog pravila
- daje odgovor na pitanje da li donja premisa, tj. konkretno pravno pitanje, za koje se traži mjerodavno pravo, ispunjava kriterije koje postavlja gornja premisa, tj. određena kategorija vezivanja

- u trenutku kvalifikacije nalazimo se na “ničijoj zemlji”, tek se traži put do mjerodavnog prava
- javlja se posebna dilema, po kojem pravu odrediti sadržaj okvirnog pojma (kategorije vezivanja), kako odrediti *statut kvalifikacije* - pravni pravni poredak kojem će se povjeriti kvalifikacija?
- potrebno razlikovati statut kvalifikacije od prava koje će se primijeniti nakon izvršene kvalifikacije

Metode kvalifikacije

- **Materijalnopravna kvalifikacija po nacionalnom pravu**
 - kvalifikacija po polaznom pravu (*lex fori*)
 - kvalifikacija po mjerodavnom pravu (*lex causae*)
- **Poredbenopravna kvalifikacija –** kvalifikacija autonomnim pojmovima
- **Stupnjevita kvalifikacija –** kvalifikacija u dva stupnja

Kvalifikacija po polaznom pravu

- statut kvalifikacije – pravo države suda od čijih se kolizijskih pravila polazi
- zastupnici: Bartin i Kahn
- okvirni pojmovi koji se nalaze u polaznom kolizijskom pravilu znače one pravne sadržaje koji se po materijalnim pravilima polaznog prava podvode pod taj okvirni pojam
- okvirni pojmovi koji se nalaze u polaznom kolizijskom pravilu znače isto ono što ti pojmovi znače u materijalnom pravu polaznog prava

Razlozi u prilog kvalifikacije *lege fori*

- pravno pravilo treba tumačiti s gledišta prava kojem to pravno pravilo pripada (*eius est interpretari, cuius est condere*) prava
 - pojmovi koji se nalaze u kolizijskim pravilima prava suda, a koji imaju različita značenja u različitim pravima, trebaju se shvatiti po pravu države u čijim se kolizijskim pravilima nalaze i gdje se pitanje raspravlja (sudi)

- logički argument – izbjegavanje nesavršenog kruga
- sjedište suda jedina objektivna poveznica u trenutku kvalificiranja

Razlozi protiv kvalifikacije *lege fori*

- mogućnost neopravdanog proširenja područja primjene domaćeg prava
- može dovesti do zloupotreba
- stvara se pravna nesigurnost
- NE DAJE RJEŠENJE ZA
KVALIFIKACIJU PRAVNOG PITANJA
KOJE DOMAĆE PRAVO NE POZNAJE

Izuzeci od primjene kvalifikacije *lege fori*

- konvencijska kolizijska pravila
- strano kolizijsko pravilo

Kvalifikacija po mjerodavnom pravu

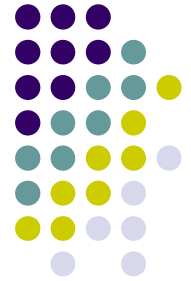

- statut kvalifikacije – strano pravo koje je pozvano na primjenu
- zastupnici: Despagnet i Wolf
- okvirni pojmovi koji se nalaze u polaznom kolizijskom pravilu znače sve one pravne sadržaje koji se po materijalnim pravilima prava na koje je polazno kolizijsko pravilo uputilo mogu podvesti pod taj okvirni pojam

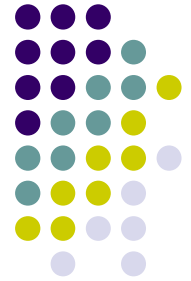
Razlog za kvalifikaciju po mjerodavnom pravu

- omogućuje kvalifikaciju pravnih instituta koji nisu poznati polaznom pravu
 - strano pravo kojem se u tom slučaju povjerava kvalifikacija jest
 - pravni poredak s kojim je privatnopravna situacija za koju se treba odrediti mjerodavno pravo u vezi, i
 - kojemu je materijalnopravno taj pravni institut poznat
 - nije određen primjenom kolizijskog pravila
 - ako se na taj način ne može odrediti okvirni pojam sadržan u polaznom kolizijskom pravilu, sudac mora stvoriti kolizijsko pravilo za predmet u kojem odlučuje

Razlog protiv kvalifikacije po mjerodavnom pravu

- logički argument – nastajanje nesavršenog kruga

Poredbenopravna kvalifikacija

- kritika materijalnopravne kvalifikacije po jednom nacionalnom pravu
- kvalificirati treba autonomnim pojmovima koji su neovisni o nacionalnim pravima
- zastupnik: Rabel
- pod okvirni pojam koji se nalazi u polaznom kolizijskom pravilu obuhvaća one pravne institute koji poredbenopravno služe istom pravnom političkom cilju, svrsi, premda se u pojedinom pravu ti pravni instituti mogu drugačije tumačiti
- autonomni pojmovi bi se trebali stvarati u međunarodnim sporazumima ili bi ih sud pronalazio poredbenopravnim istraživanjima

Razlozi u prilog poredbenopravne kvalifikacije

- u skladu s internacionalističkim zadacima međunarodnog privatnog prava
- pogodna u primjeni međunarodnih ugovora i pojmova koji oni sadrže

Razlozi protiv poredbenopravne kvalifikacije

- upitna praktična ostvarljivost
- izuzetna složenost
- neekonomičnost

Stupnjevita kvalifikacija

Dva stupnja kvalifikacije:

- Prvi stupanj – po polaznom pravu (*lex fori*)
- Drugi stupanj – po mjerodavnom pravu (*lex causae*)

Kvalifikacija u prvom stupnju

- podvođenje pod polazno kolizijsko pravilo
- po polaznom pravu
 - s gledišta materijalnih pravila polaznog prava daje se pravna ocjena privatnopravne situacije za koju se treba odrediti mjerodavno pravo
 - pravna ocjena podvodi se pod odgovarajući okvirni pojam sadržan u polaznom kolizijskom pravilu

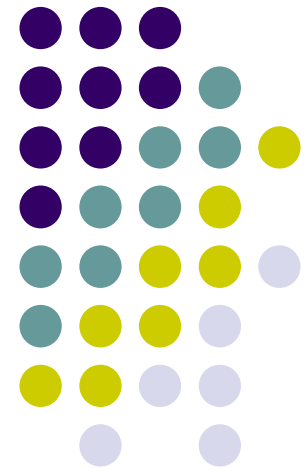
Kvalifikacija u drugom stupnju

- samo kad kolizijsko pravilo polaznog prava sveobuhvatno upućuje na strano pravo
- podvođenje pod kolizijsko pravilo stranog prava
- po stranom pravu (*lex causae*)
 - s gledišta materijalnih pravila polaznog prava daje pravna ocjena privatnopravne situacije za koju se treba odrediti mjerodavno pravo
 - pravna ocjena može biti različita od pravne ocjene dane po pravu suda
 - pravna ocjena podvodi se pod odgovarajući okvirni pojam sadržan u polaznom kolizijskom pravilu
 - zbog različite pravne ocjene može doći do podvođenja pod kolizijsko pravilo koje sadrži okvirni pojam različit od okvirnog pojma koji je bio sadržan u polaznom kolizijskom pravilu

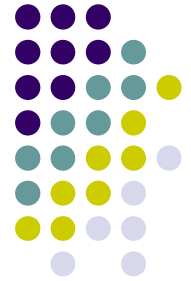
RENGVOI

ILI
UZVRAT I
UPUĆIVANJE NA
DALJNJE PRAVO

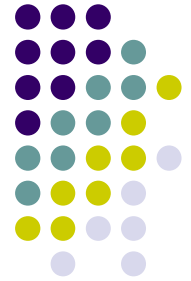

- nacionalni karakter kolizijskih pravila različitih država
- partikularizam sustava mpp
- različitost kriterija za upućivanje na mjerodavno pravo
- ↳ sukob kriterija upućivanja na mjerodavno pravo, odnosno sukob kolizijskih pravila

Sukob kriterija upućivanja

- pozitivan sukob
- negativan sukob

Pozitivan sukob

**KP svake države upućuje na
mjerodavnost vlastitog prava**

Primjer 1.

Poslovna sposobnost državljanina RH s
prebivalištem u Engleskoj

Primjer 2.

Nasljeđivanje državljanina RH, posljednje
prebivalište u F., pokretnine u F.

Primjer 1.

- posl. spos. drž. RH s prebiv. u E.

- Odlučuje sud RH
 - čl. 14. st. 1. ZRSZ
 - poveznica državljanstvo - mjerodavno pravo RH
- Odlučuje sud u Engleskoj
 - poveznica prebivalište - mjerodavno englesko pravo

Primjer 2.

- naslj. drž. RH, p.preb. u F., pokr. u F.

- Odlučuje sud u RH
 - čl. 30. st. 1. ZRSZ
 - poveznica državljanstvo - mjerodavno pravo RH
- Odlučuje sud u Francuskoj
 - nasljeđivanje pokretnina
 - poveznica posljednje prebivalište ostavitelja -
 - mjerodavno francusko pravo

Negativan sukob

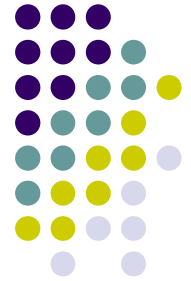
**Svako KP upućuje na
mjerodavnost stranog, a ne
vlastitog prava**

Primjer 3.

Poslovna sposobnost Engleza s
prebivalištem u RH

Primjer 4.

Nasljeđivanje državljanina F, posljednje
prebivalište u RH, pokretnine u RH

Primjer 3.

- posl. spos. Engl., s preb. u RH

- Odlučuje sud u RH
 - čl. 14. st. 1. ZRSZ
 - poveznica državljanstvo - upućivanje na englesko pravo
- Odlučuje sud u Engleskoj
 - poveznica prebivalište - upućivanje na pravo RH

Primjer 4.

- naslj. Fr., p.preb. u RH, pokr. u RH

- Odlučuje sud u RH
 - čl. 30. st. 1. ZRSZ
 - poveznica državljanstvo - upućivanje na francusko pravo
- Odlučuje sud u Francuskoj
 - nasljeđivanje pokretnina
 - poveznica prebivalište - upućivanje na pravo RH

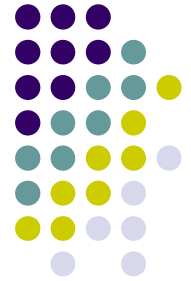
???

Treba li sudac RH uzeti u obzir različit način upućivanja određen u stranom pravu?

Ili

Kako postupiti ako hrvatsko mpp predlaže mjerodavnost stranog prava, a strano mpp odbija tu ponudu?

**Kamo upućuje kolizijsko
pravilo
kad upućuje na strano pravo?**

Upućivanje na strano pravo

- materijalnopravno upućivanje
- kolizijskopravno ili sveobuhvatno upućivanje

Materijalnopravno upućivanje

- pod pravom strane države razumiju se samo njegova materijalna pravila
- upućivanje s gledišta polaznog prava je konačno
- kolizijska pravila polaznog prava smatraju se materijalnim pravilima o upućivanju

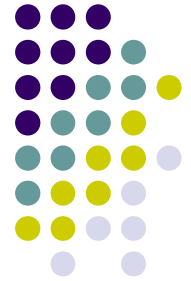
**Nije od važnosti želi li strano
pravo na koje je kolizijsko
pravilo polaznog prava uputilo
tu privatnopravnu situaciju
uređivati ili ne**

- njegovo kolizijsko pravilo
nije od važnosti**

Kolizijskopravno ili sveobuhvatno upućivanje

- pod pravom strane države razumiju se i njegova kolizijska pravila
- upućivanje s gledišta polaznog prava nije konačno
- kolizijska pravila polaznog prava smatraju se kolizijskopравnim ili sveobuhvatnim pravilima o upućivanju

**Od važnosti je želi li strano
pravo na koje je uputilo
kolizijsko pravilo polaznog
prava tu privatnopravnu
situaciju uređivati ili ne
- od važnosti je njegovo
kolizijsko pravilo**

Definicija renvoi

O uzvratu (u širem smislu) ili o *renvoi* govori se kad određeni pravni poredak koji je mjerodavan po kolizijskom pravilu, ne želi biti mjerodavan (kad ne prihvaća upućivanje prvog prava), već sam označuje da se treba primijeniti neko drugo pravo, bilo da je to polazno pravo (uzvrat u užem smislu, *renvoi* u užem smislu, *renvoi* u prvom stupnju), bilo da je to pravo neke treće države (upućivanje na daljnje pravo, *renvoi* u drugom stupnju).

Definicija renvoi - nastavak

U tom posljednjem slučaju može kolizijsko pravilo treće države, umjesto da to daljnje upućivanje prihvati, vratiti natrag na drugo pravo ili uputiti dalje na neko daljnje, četvrto, pravo (upućivanje dalje u drugom stupnju) ili vratiti natrag na polazno pravo, u kojem slučaju se, s gledišta tog prava, opet radi o uzvratu u užem smislu (upućivanje u krug, posredan uzvrat).

Definicija renvoi

- Uzvrat ili renvoi u užem smislu ili renvoi u prvom stupnju
- Upućivanje na daljnje pravo ili renvoi u drugom stupnju

Uzvrat

Kad strani pravni poredak, na čiju je primjenu uputilo hrvatsko mpp, sa svoje strane određuje primjenu hrvatskog prava.

Upućivanje na daljnje pravo

Kad pravni poredak na koji je uputilo hrvatsko mpp određuje mjerodavnost prava neke treće države.

Pretpostavke za nastanek renvoi

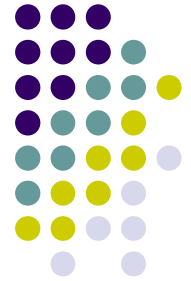

- teorijskoppravna pretpostavka
- kolizijskoppravna pretpostavka
- činjenična pretpostavka

Teorijskoppravna pretpostavka

- izražava stav zakonodavca o upućivanju njegovog kolizijskog pravila na strano pravo
- prihvaćen stav o kolizijskoppravnom, odnosno sveobuhvatnom upućivanju na strano pravo
- kolizijsko pravilo polaznog prava kad upućuje na strano pravo upućuje na k.p. stranog prava

Kolizijskopravna pretpostavka

- usporedba strukture kolizijskog pravila polaznog prava i k.p. stranog prava
- poveznica k.p. polaznog prava mora biti različita od poveznice k.p. prava na koje je polazno k.p. uputilo
- npr. polazno k.p. - državljanstvo
strano k.p. - prebivalište

Činjenična pretpostavka

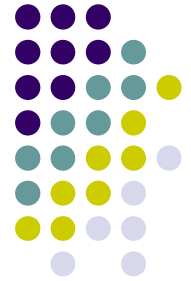
Činjenične okolnosti privatnopravne situacije s međ. obilježjem moraju unutar pravnih poredaka biti tako razmještene da, zbog razlike u poveznicama, k.p. prava na koje je polazno k.p. uputilo ili vraća natrag na polazno pravo ili upućuje na daljnje pravo.

Dakle:

tek kad se slože

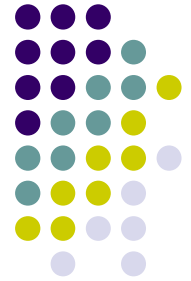
- teorijskoppravna, i**
 - kolizijskoppravna, i**
 - činjenična pretpostavka**
- može doći do RENVOI!**

Članak 6. ZRSZ

Ako bi prema odredbama ovoga zakona trebalo primijeniti pravo strane države, uzimaju se u obzir njegova pravila o određivanju mjerodavnih prava.

Ako pravila strane države o određivanju mjerodavnog prava uzvraćaju na pravo RH, primijenit će se pravo RH, ne uzimajući u obzir pravila o određivanju mjerodavnog prava.

- **čl. 6. st. 1. ZRSZ**
prihvaća kolizijskopravno ili
sveobuhvatno upućivanje
- **čl. 6. st. 2. ZRSZ**
uređuje uzvrat na hrvatsko
pravo

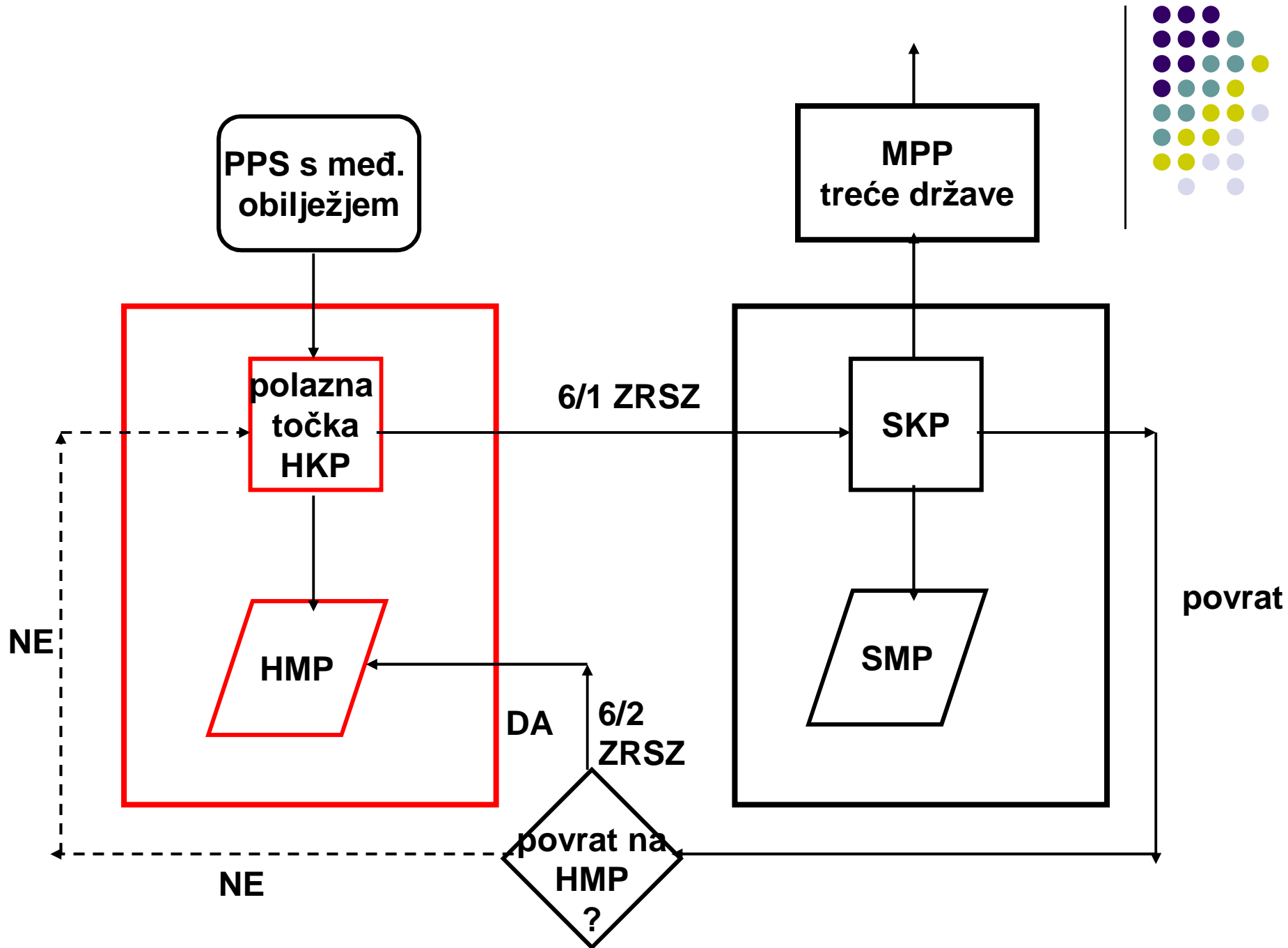
Razlozi protiv uzvrata

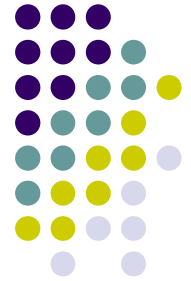
- k.p. koje treba primijeniti je k.p. suda, a ne stranog prava
- dolazi do ustupanja suverenosti
- stvaranje začaranog kruga
- poteškoće u određivanju stranog kolizijskog pravila
- relativiziranje vlastitih kolizijskopравnih procjena

Razlozi u prilog uzvrata

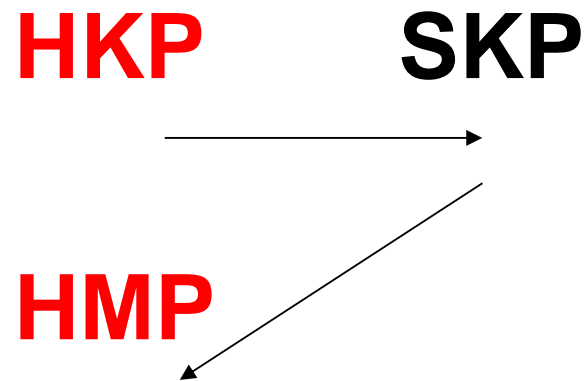
- praktičnost
- težnja za primjenom domaćeg prava
- nerazdjeljivost kol. od mat. pravila
- ne dolazi do ustupanja suverenosti
- doprinosi se međunarodnoj ujednačenosti rješenja

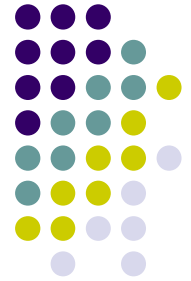

Renvoi

- čl. 6, stavak 1. ZRSZ – renvoi
- čl. 6, stavak 2. ZRSZ – uzvrat

Upućivanje dalje

Dva pitanja:

1. Treba li priznati upućivanje na daljnje pravo?
2. Ako da, gdje je kraj upućivanja na daljnje pravo?

Priznanje upućivanja na daljnje pravo

Nema jedinstvenog odgovora:

- priznaje se renvoi/ne priznaje upućivanje dalje
- priznaje se renvoi/priznaje upućivanje dalje, ali ograničeno
- priznaje se renvoi/priznaje upućivanje dalje bez ograničenja

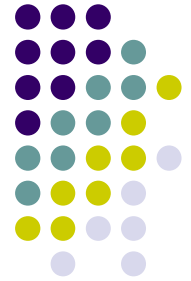
Prekid upućivanja na daljnje pravo

Kad se višestruko upućivanje završava na prirodan način

- prekidom lanca, ili
- uzvratom na polazno pravo

slučajevi prekidanja upućivanja nisu problem.

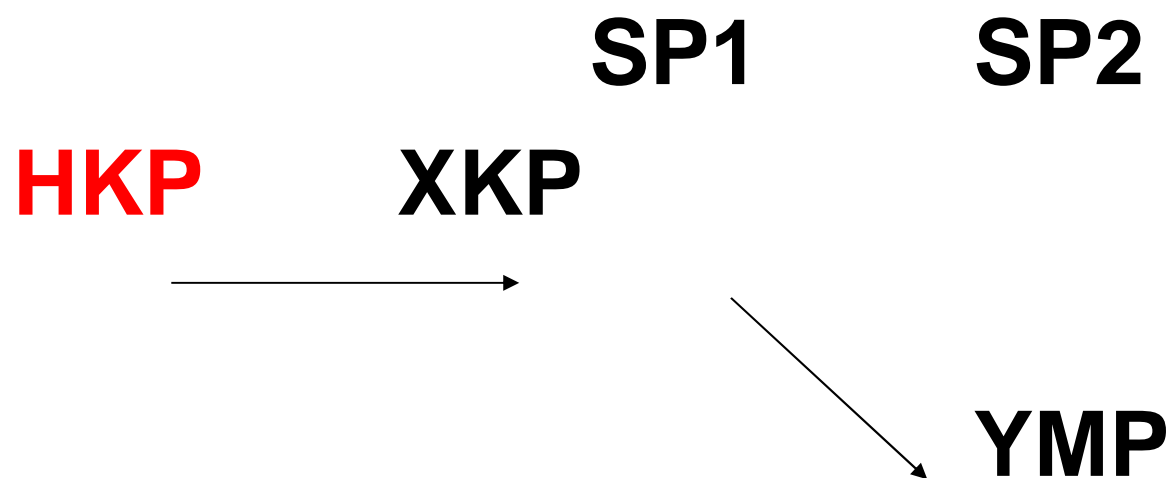

Prekid upućivanja – nije problem

1. slučaj

Kad kolizijsko pravilo stranog prava na koje je polazno k.p. prvo uputilo upućuje dalje na materijalna pravila drugog stranog prava

1. slučaj

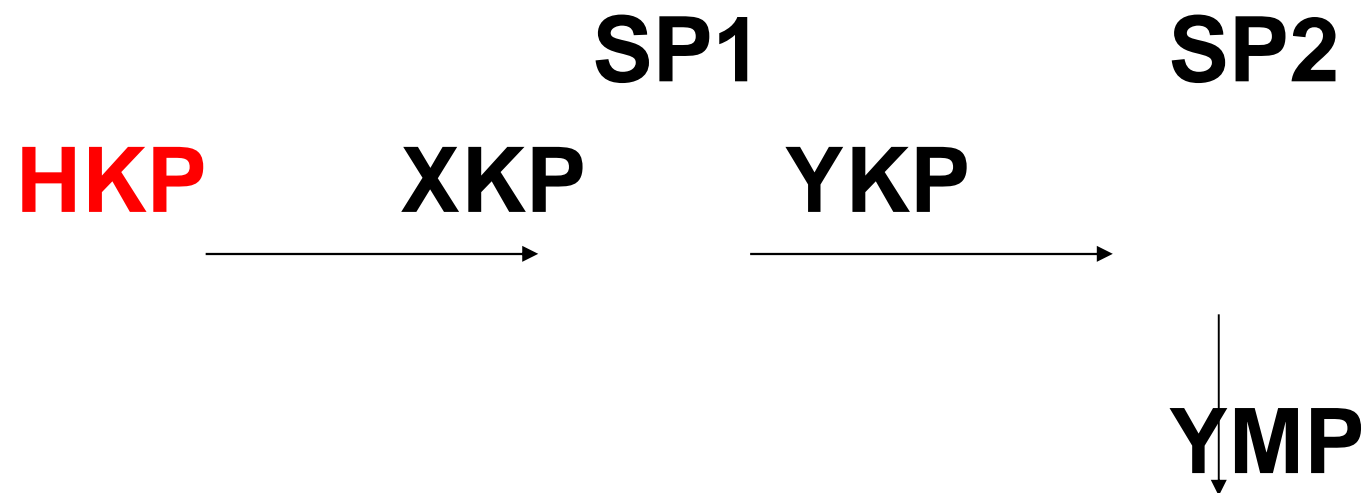

Prekid upućivanja – nije problem

2. slučaj

Kad kolizijsko pravilo stranog prava na koje je polazno k.p. prvo uputilo upućuje dalje na k.p. drugog stranog prava, a to k.p. upućuje na svoja materijalna pravila.

2. slučaj

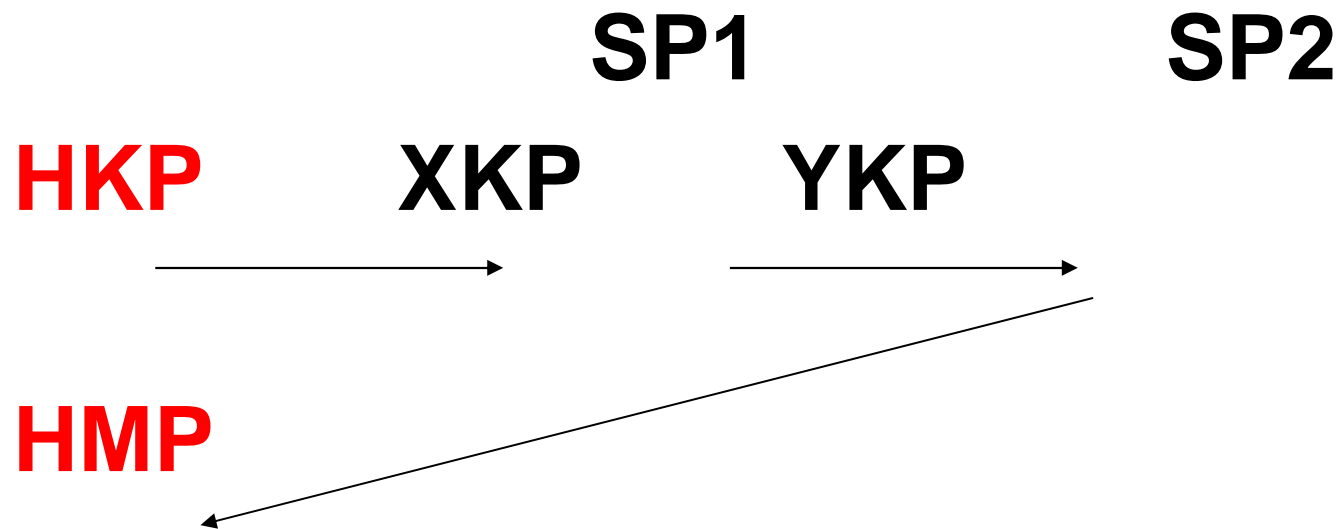

Prekid upućivanja – nije problem

3. slučaj

Kad kolizijsko pravilo stranog prava na koje je polazno k.p. prvo uputilo upućuje dalje na k.p. drugog stranog prava, a to k.p. upućuje (vraća) na polazno pravo.

3. slučaj

Prekid upućivanja - problem

- upućivanje drugog stranog prava na treće strano pravo
- upućivanje dalje na drugo strano pravo i uzvrat drugog stranog prava na prvo strano pravo

Upućivanje drugog stranog prava na treće strano pravo

Kad kolizijsko pravilo polaznog prava upućuje na k.p. prvog stranog prava (SP1), a ono upućuje dalje na k.p. drugog stranog prava (SP2), koje upućuje na treće strano pravo (SP3).

Upućivanje drugog stranog prava na treće strano pravo

Sud RH o posl. spos. Švic. s preb. u
zemlji X, posao sklopljen u zemlji Y

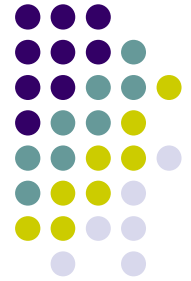
hrv. k.p. – čl. 14. st. 1. ZRSZ –
državljanstvo

švic. k.p. (SP1) – prebivalište

Xk.p. (SP2) – mjesto sklapanja pravnog
posla

Y (SP3)

Upućivanje drugog stranog prava na treće strano pravo

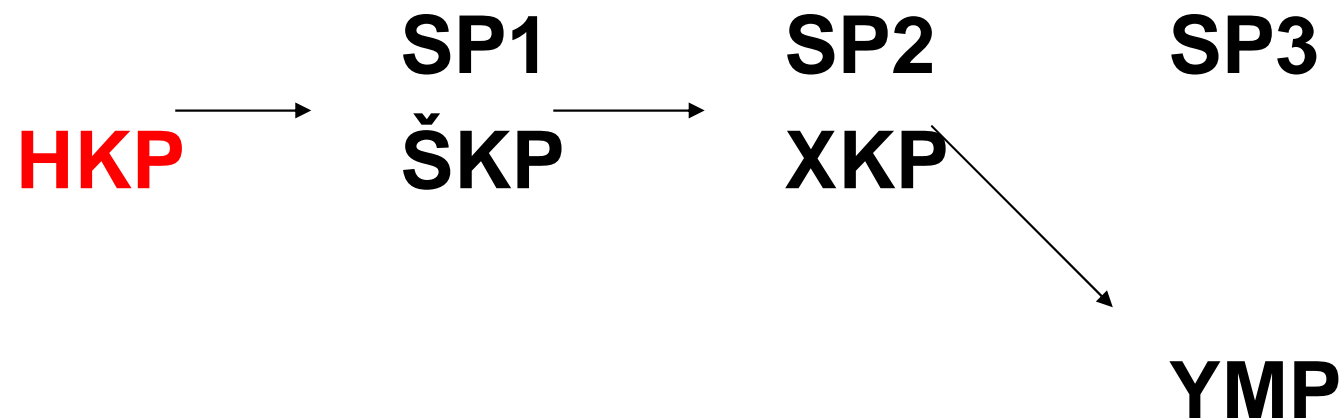

Upućivanje drugog stranog prava na treće strano pravo

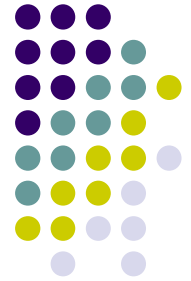

Treba stati kod dvostrukog upućivanja i, neovisno o tome upućuje li k.p. SP2 na k.p. SP3, ili ono upućuje na materijalna pravila SP3, treba primijeniti materijalna pravila SP3.

Upućivanje drugog stranog prava na treće strano pravo

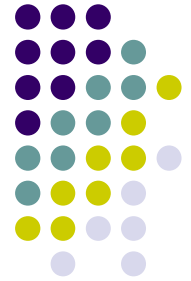

Vraćanje drugog stranog prava na prvo strano pravo

Kad kolizijsko pravilo polaznog prava upućuje na k.p. prvog stranog prava (SP1), a ono upućuje dalje na k.p. drugog stranog prava (SP2), koje vraća natrag na prvo strano pravo (SP1).

Vraćanje drugog stranog prava na prvo strano pravo

Sud RH o posl. spos. Švic. s preb. u
zemlji X

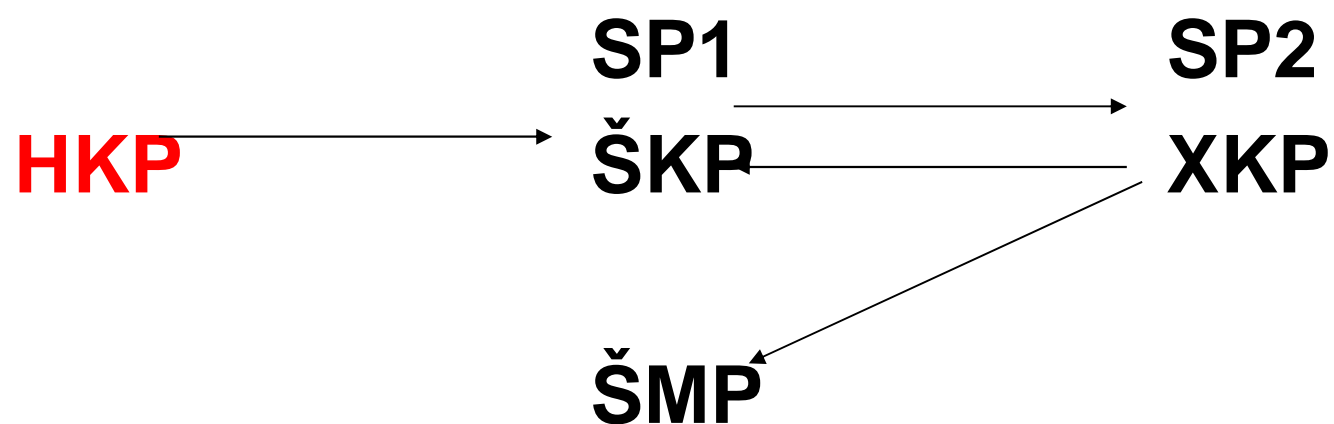
hrv. k.p.– čl. 14. st. 1. ZRSZ –
državljanstvo

švic. k.p. (SP1) – prebivalište

Xk. p. (SP2) – državljanstvo

Vraćanje drugog stranog prava na prvo strano pravo

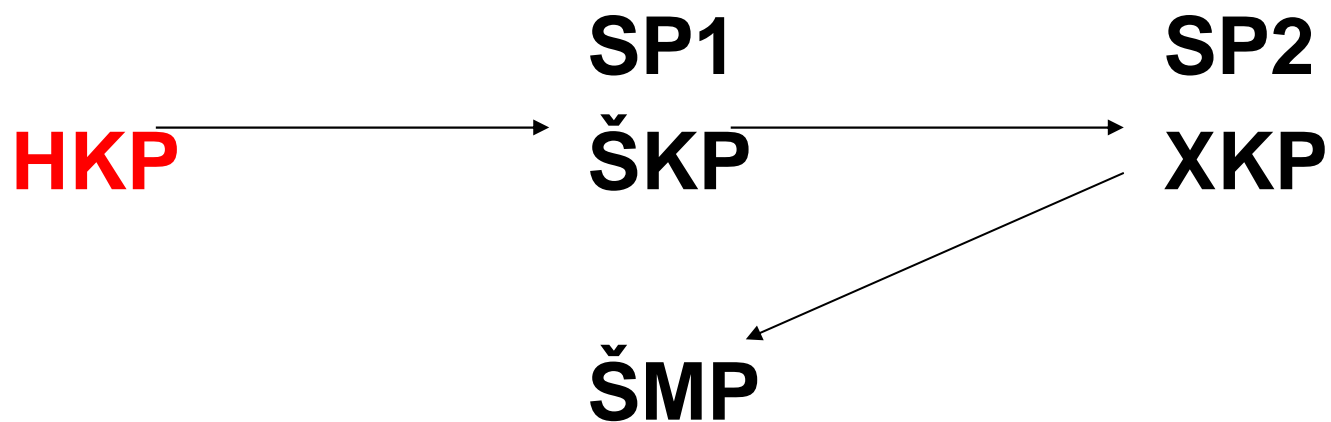

Vraćanje drugog stranog prava na prvo strano pravo

Neovisno o tome vraća li
kolizijsko pravilo SP2 na k.p. SP1
ili vraća na materijalna pravila
SP1, treba primijeniti materijalna
pravila SP1.

Vraćanje drugog stranog prava na prvo strano pravo

Opseg renvoi

- tumačenje stranog kolizijskog pravila
- djelomično upućivanje

Polje primjene renvoi

- Upućivanje na domaće pravo
- Upućivanje na mat. pravila
- Protivnost smislu upućivanja na strano pravo
- Najuža veza
- Izbor prava

Upućivanje na domaće pravo

Upućivanje na domaće pravo znači
uvijek upućivanje na materijalna
pravila domaćeg prava
- renvoi se ne primjenjuje

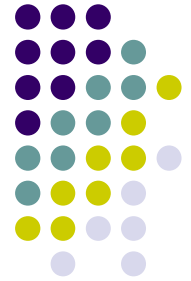
Upućivanje na materijalna pravila

Kad k.p. polaznog prava upućuje na materijalna pravila stranog prava

- materijalno upućivanje – renvoi se ne primjenjuje
- ZRSZ - nema
- čl. 968. PZ
- čl. 27, st. 1, reč. 1. ZA

Protivnost smislu upućivanja na strano pravo

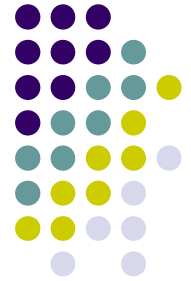

- Općenito
 - primjena k.p. stranog prava samo ako to odgovara svrsi radi koje se upućuje na to pravo
 - usko tumačenje postojanja protivnosti
- Alternativno upućivanje
 - renvoi samo ako se na taj način ostvaruje željeni materijalnopravni učinak

Najuža veza

- Renvoi se ne primjenjuje:
 - upućivanje na pravo najuže veze – materijalnopravno upućivanje
 - opća izbjegavajuća klazula – čl. 20. ZRSZ
 - efektivno državljanstvo – čl. 11, st. 3. ZRSZ

Najuža veza

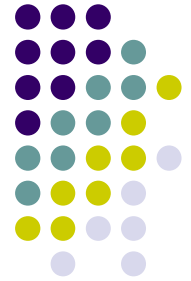
Renvoi se može ali i ne mora primijeniti

- podredna poveznica

da – čl. 14. st. 1. toč. 3. njem. ZMPP

ne – čl. 975. st. 1. PZ

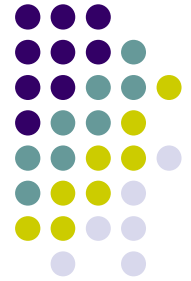
čl. 978. st. 1. PZ

Izbor prava

- renvoi se ne primjenjuje
- stranke, u pravilu, pod izabranim pravom razumiju materijalna pravila izabranog prava
 - čl. 27. st. 1. reč. 2. ZA
 - čl. 15. Rimske konvencije

Konkretna pravna područja

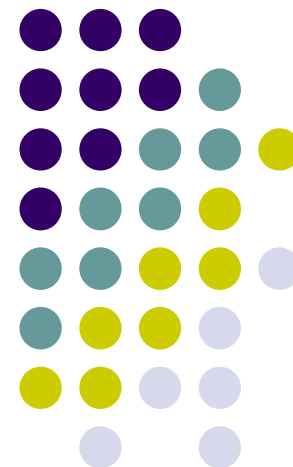
- osobni statut – da
- obiteljski statut – da
- nasljedni statut – da
- ugovorni statut – ne

Konkretna pravna područja

- deliktni statut
pomoću materijalnopravnog i
kolizijskopravnog upućivanja
odrediti pravo koje je za ošt. osobu
povoljnije
- stvarni statut
rijetko – općeprihvaćenost *legis rei
sitae*

JAVNI POREDAK

Temeljem odredaba međunarodnog
privatnog prava, privatno pravo može
se primjenjivati eksteritorijalno, tj.
izvan države u kojoj je doneseno.

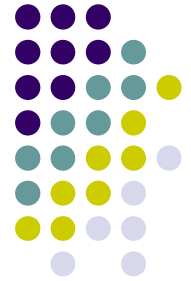
Prihvaćanje kolizijskopравnog načina upućivanja – značajan korak u pravcu efikasne međunarodne suradnje

(umjesto da nadležno tijelo uvijek primjenjuje samo domaće pravo, primjenit će ono pravo koje je u najbližoj vezi s odnosom koji se raspravlja).

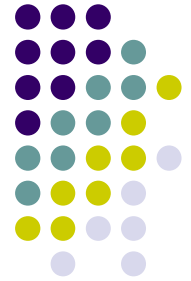
Potencijalna opasnost – značajni rizici po interese domaćeg poretka

- (- bez obzira na postavljene kriterije za određivanje mjerodavnog prava, nije moguće unaprijed izvršiti selekciju stranih normi čiju bi primjenu trebalo dozvoliti ili odbiti,
- nije moguće unaprijed predvidjeti sve efekte višestranog kolizijskog pravila, pa niti one koji bi po svojoj učestalosti mogli biti nazvani tipičnim)

Raape – ***skok u mrak***

mogućnost da domaće nadležno tijelo primjenjuje i norme koje su duboko protivne osnovnim načelima na kojima se temelji naše pravo.

**Treba li strano pravo
primjenjivati
beziznimno?**

Javni poredak pojavljuje se kao razlog za odbijanje primjene stranog prava još u XII. stoljeću kod postglosatora, no prvu sustavnu obradu nalazimo tek u XVIII. stoljeću, u radovima Savigny-a.

Savigny razlikuje više vrsta
odstupanja od primjene mjerodavnog
prava:

- zbog prinudnih domaćih propisa koji se zasnivaju na moralu ili su doneseni zbog javnog interesa,
- kad strano pravo sadrži institute koji nisu poznati, a niti priznati, u domaćem pravu.

Na Savigny-evu teoriju nedovezuje se u XIX. stoljeću **Mancini**, koji javnom poretku daje posve drugačije značenje, koje međutim nije izdržalo kritiku.

Umjesto iznimke, daje mu značaj temeljnog načela mpp-a pomoću kojeg se može opravdati teritorijalna primjena različitih grana domaćeg prava.

Uvodi i dva nova termina u mpp:

Ordre public interne – prinudni propisi
domaćeg prava koji unutar privatnog
prava isključuju sporazume stranaka
koji su im protivni

Ordre public international – osnovna
načela domaćeg pravnog poretka, ili
osnovna pravna pravila pravnog
poretka i načela, povreda kojih je
protivna ideji pravde.

Danas:

Ordre public interne = interni javni poredak

Ordre public international = javni poredak

Zašto ne *međunarodni javni poredak*?

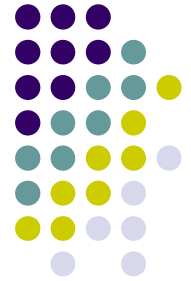
- jer može stvoriti dojam da je riječ o naddržavnom institutu, iako je riječ o nacionalnom institutu *par excellence*, koji štiti vrijednosti samo domaćeg poretka

javni poredak – institut javnog poretka

javni poredak – osnovne norme
domaćeg prava koje se u svakom
slučaju moraju zaštititi

institut javnog poretka –
omogućuje da domaće tijelo ne
postupi po uputi domaćeg kolizijskog
pravila ili ne prizna stranu odluku
koja ispunjava ostale uvjete za
priznavanje, a s ciljem zaštite
domaćeg javnog poretka

Definicija javnog poretka

One vrijednosti domaćeg poretka koje se ne mogu žrtvovati, od kojih se ne može odstupiti čak ni kada domaća pravila međunarodnog privatnog prava prihvataju mjerodavnost stranog prava, odnosno kad smatraju adekvatnim procesne uvjete pod kojima je strana odluka donesena.

Utvrdjivanje kruga normi koje čine javni poredak

Opća klauzula (apstraktna definicija)

npr. - osnovni principi pravnog poretka,
- principi društvenog i državnog
uređenja, itd.

Sustav enumeracije

Javni poredak i imperativni propisi

Čine li javni poredak sve imperativne norme jedne države?

NE!!!

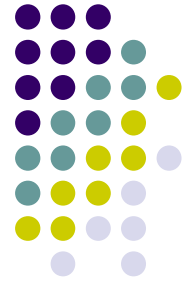

Položaj imperativnih normi na čisto domaćem planu nije moguće izjednačiti s položajem istih imperativnih normi na međunarodnom planu, tj. u odnosima s međunarodnim obilježjem.

U pravnim odnosima s međunarodnim obilježjem razlozi za odstupanje od domaćih normi su kvalitativno drugačiji.

Stoga je javni poredak uža kategorija od zbira imperativnih normi, i obuhvaća samo one domaće norme koje štite najosnovnije vrijednosti našeg poretka.

Oblici relativizacije javnog poretka

1. Stupanj tangiranosti domaće države u konkretnom slučaju
2. Meritorni efekti strane norme, odnosno odluke

Stupanj tangiranosti domaće države u konkretnom slučaju

Kahn – *unutrašnja veza*

Ako je veza, odnosno intenzitet veze, između konkretnog pravnog odnosa i domaćeg poretka snažniji, postoji više opravdanja za primjenu instituta javnog poretka.

Dakle, hoćemo li u nekom konkretnom slučaju obraniti rješenje domaćeg prava i otkloniti primjenu strane norme, ne ovisi samo o stupnju suprotnosti između strane norme i domaćeg poretka, nego i o tome u kojoj je mjeri domaća država u konkretnom slučaju zainteresirana.

Meritorni efekti strane norme odnosno odluke

Lagarde – norma stranog prava ne vrijeda domaći poredak sama po sebi, već isključivo u odnosu s domaćim pravom. Ista strana norma može biti kompatibilna sa jednim, a inkompatibilna sa drugim *lex fori*.

Nije dovoljno da je strana norma ili odluka bitno različita, već da njena primjena dovodi do rezultata koji je nespojiv sa osnovnim principima na kojima se temelji domaći javni poredak.

Bez ovakvog pristupa institut javnog poretka bi se proširio i na sfere u kojima nisu stvarno ugroženi vitalni domaći interesi što bi znatno otežalo međunarodnu suradnju i koordinaciju pravnih sustava.

Promjena normi koje imaju karakter javnog poretka

Relevantan je onaj javni poredak u momentu donošenja odluke o primjeni stranog prava ili priznanju strane odluke.

Permisivni i prohibitivni učinak javnog poretka

Permisivni učinak javnog poretka

Pozivom na javni poredak dolazi do zamjene redovno mjerodavnog prava sa odgovarajućim propisima *lex fori*.

Koliki može i treba biti obujam ove supstitucije?

- ne postoji jedinstveni stav.

Učinak javnog poretka može se
ogledati i u djelomičnom isključenju
od primjene stranog prava, odnosno
u njegovoj neprimjeni samo na
određeno pitanje u
građanskopravnom odnosu, dok u
svemu ostalom ono ostaje obvezno
za domaći sud.

Primjer:

Prihvaćajući mjerodavnost stranog *lex loci delicti* za pitanje vrste štete i visinu odštete zbog smrti jedne osobe, francuski Kasacijski sud je pored stranog primjenio i domaće pravo, ali samo u odnosu na pitanje zastare tužbe za naknadu štete. Na taj je način izbjegnuto kraći zastarni rok po stranom pravu i usvojen duži rok po francuskom pravu, po kojem zastara ne teče protiv maloljetnih i ne-emancipiranih osoba.

Prohibitivni učinak javnog poretka

Za razliku od permisivnog učinka kod kojeg je pored eliminacije stranog prava poziv na javni poredak mogao biti iskorišten za primjenu *legis fori*, negativni učinak primjene ovog instituta zadržava ga samo na suprostavljanju stranom pravu.

Zbog čega izostaje pozivanje na *legis fori*?

jer se smatra da su domaći pravni poredak i principi na kojima počiva dovoljno zaštićeni već i samim otklanjanjem od primjene stranog prava.

Primjer:

Belgijski sud odbio je priznati odluku marokanskog suda pred kojim je dana izjava o repudijaciji žene, jer je smatrao da takva odluka vrijeda belgijski javni poredak, zbog toga što u postupku nisu bila poštovana prava žene.

Ublaženo djelovanje javnog poretka

Što situacija ima labaviju vezu s tuzemstvom, to postoji manje opravdanja za ne-primjenu stranog mjerodavnog prava. To se osobito tiče situacija u kojima se pojavljuje tzv. prethodno pitanje, dakle kad se radi o ocjeni pravnih odnosa koji su nastali primjenom određenog stranog prava.

Hrvatsko mpp također prihvaća stav o prihvatljivosti respektiranja pravnih stanja nastalih primjenom stranog prava u inozemstvu, iako takve pravne situacije u RH ne bi mogle niti nastati.

Dakle, priznaju se pojedini učinci tog stranog pravnog odnosa koji sami nisu protivni hrvatskom javnom poretku.

Primjeri:

1. U RH kao monogamnoj državi nije moguće sklopiti poligamni brak, jer bi to bilo protivno javnom poretku. Ali, poligamni brak valjano sklopljen u inozemstvu može proizvesti određene učinke u RH, pa se tako pred našim sudovima mogu ostvarivati zahtjevi za uzdržavanjem žene ili djeteta iz poligamnog braka, jer to nije protivno našem javnom poretku.

2. U inozemstvu su nupturijenti, svaki u dobi od 12 godina, međusobno zaključili brak u skladu sa svojim domovinskim pravima. Taj brak u RH sigurno ne bi proizveo učinak u prvih nekoliko godina nakon zaključenja, zbog niske dobi nupturijenata. Međutim, ako bi se te iste osobe nakon osam godina nastanile u RH i tu stekle prebivalište, tada prvotna situacija koja je bila protivna hrvatskom javnom poretku više ne postoji pa bi se njihovoj vezi u RH trebali priznavati učinci braka.

Materijalni i procesni aspekt javnog poretka

Iako se suštinski radi o jedinstvenom institutu potrebno je skrenuti pozornost na različite aspekte javnog poretka.

Do sada je uglavnom bilo riječi o ***materijalnom aspektu javnog poretka***, tj. o funkciji javnog poretka pri upućivanju na primjenu stranog prava pomoću kolizijskog pravila međunarodnog privatnog prava.

Za razliku od navedenog, ***procesni aspekt javnog poretka*** usmjeren je na:

1. zaštitu domaćeg procesnog javnog poretka, kojim se sprječava da strane sudske i arbitražne odluke koje su nespojive s bitnim načelima domaćeg procesnog prava ostvaruju učinke u tuzemstvu.

2. uskratu pravne pomoći ako se traži
na način bitno nespojiv s domaćim
procesnim pravom.

U sferi priznanja, u državi priznanja strane odluke kontrolira se u određenoj mjeri (bez ulaženja u meritum odluke) njen sadržaj što se tiče primjenjenog materijalnog i procesnog prava, uvijek polazeći od potrebe zaštite domaćeg javnog poretka.

**Kontrola obuhvaća samo bitna
procesna načela države
priznanja, a ne sve njezine
prinudne norme.**

Koja bi to načela bila?

- *audiatur et altera pars*
- pravo na podnošenje pravnih lijekova
- nepristranost suda
- ishodenje odluke na doložan način
- uredna dostava, itd.

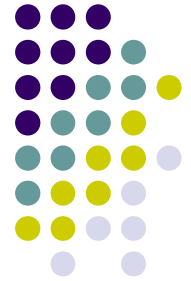

U hrvatskom pravu kao ni u stranom pravu ne postoji opća klauzula procesnog javnog poretka. Posebne odredbe sadrže npr. ZRSZ, ZPP i ZA.

ZRSZ, čl. 91.

Strana sudska odluka neće se priznati ako je u suprotnosti s Ustavom RH utvrđenim osnovama društvenog uređenja.

ZPP, čl. 181. st. 2

Sud će uskratiti pravnu pomoć inozemnom sudu ako se traži izvršenje radnje koja je protivna javnom poretku.

ZPP, čl. 182.

Radnja koja je predmet molbe inozemnog suda može se obaviti i na način koji zahtijeva inozemni sud, ako takav postupak nije protivan javnom poretku RH.

ZA, čl. 40. st. 2.(b)

Priznanje i ovrha stranog pravorijeka
odbit će se ako sud utvrdi da bi
priznanje ili ovrha pravorijeka bili u
suprotnosti s javnim poretком RH.

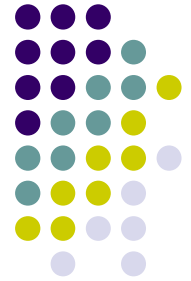
Na javni poredak, dakle i na njegov materijalni i procesni aspekt, sud pazi **po službenoj dužnosti**.

Javni poredak i međunarodne konvencije

Klauzule o javnom poretku prisutne su i u međunarodnim konvencijama koje reguliraju odnose s međunarodnim obilježjem.

Države ugovornice uglavnom se rukovode idejom da je korisnije izričito predvidjeti jednu takvu rezervu, nego stvoriti probleme sudskoj praksi.

Zbog odsutnosti preciznih kriterija za upotrebu ovog instituta postoji potencijalna opasnost od njegove zloupotrebe.

Činjenica da se upućuje na primjenu prava čiji se pravni i politički sustav u mnogome razlikuje od domaćeg, ne može sama po sebi biti razlog pozivanja na javni poredak.

Moguća rješenja navedenog problema:

1. reguliranje predmeta konvencije jednoobraznim normama (čime se praktično eliminira razlog pozivanja na javni poredak)
2. sustav *numerus clausus*-a tj. fiksiranje slučajeva povrede javnog poretka od strane svake od država ugovornica

Što kad konvencija uopće ne sadrži
odredbu o javnom poretku?

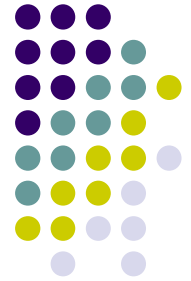
smatra se da u slučaju nepostojanja
izričite odredbe o zabrani upotrebe
javnog poretka važi pretpostavka o
njegovoj primjenjivosti.

Dobre strane instituta javnog poretka:

- sankcioniranje diskriminacije po spolu, rasi podrijetlu
- omogućavanje razvoda
- suprotstavljavanje ropstvu
- uvažavanje temeljnih ljudskih prava
- itd...

Loše strane javnog poretka:

nema jasnih pokazatelja za
primjenu što može dovesti do
zloupotreba

Nužnost postojanja ovog instituta
kao korektiva u primjeni stranog
prava i priznanja stranih odluka.

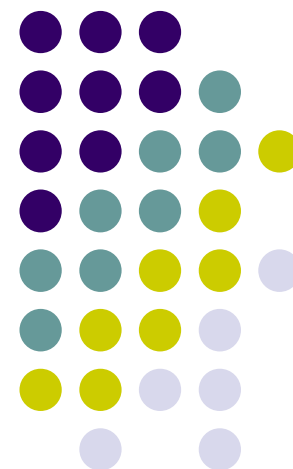
Posljedice primjene instituta javnog poretka:

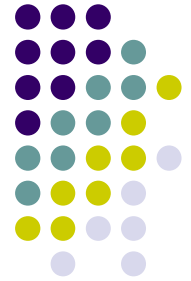

usljed inkompatibilnosti stranog prava
slučaj treba riješiti primjenom principa
i pravila *lex fori*;

ukoliko je strana odluka suprotna
javnom poretku ne treba je priznati.

PRIJEVARNO ZAOBILAŽENJE PRAVA – FRAUS LEGIS

Pojam

Pri kreiranju svojih kolizijskih normi svaki zakonodavac uzima u obzir one kriterije koji po njegovom mišljenju izražavaju najbližu vezu s jednim pravnim odnosom.

Za koju će se od mogućih veza zakonodavac opredijeliti ovisit će i o ciljevima i načelima vlastite zakonodavne politike.

S obzirom da su poveznice u kolizijskim pravilima činjenice koje su podložne utjecaju subjekata nekog pravnog odnosa, otvara se i mogućnost prijevarnog zaobilaženja prava, tj. *fraus legis*.

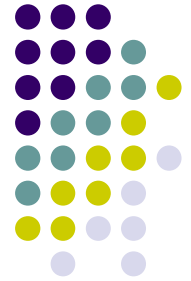
Do prijevarnog zaobilaženja prava dolazi umjetnim kreiranjem ili mijenjanjem poveznice u kolizijskom pravilu, s ciljem primjene nekog drugog prava, a ne onog koje bi bilo mjerodavno da do promjene nije došlo.

Primjeri:

- princeza Beaufremont
- Gretna Green
- tzv. mađarski brakovi
- Maria Callas
- SAD (Nevada, Djevičanski otoci, Dominikanska Republika)

Elementi prijevarnog zaobilaženja prava

1. Subjektivni element (namjera mijenjanja činjeničnog stanja koje je temelj primjene određene poveznice, s ciljem postizanja primjene povoljnijeg prava)

Sporno:

je li fraudulозна namjera
konstitutivni element *fraus legis* ili
ne?!

2. Objektivni element (samo ostvarivanje te namjere)

- promjena činjenica na kojima se zasniva poveznica (državljanstva, domicila, itd.)
- promjena se vrši na način koji je sam po sebi dozvoljen
- promjena se ne može simulirati, već mora stvarno postojati i to s frauduloznim ciljem

Svrha prijevarnog zaobilaženja prava

- do manipulacije dolazi u sferi kolizijskih pravila ali s ciljem izbjegavanja materijalnih propisa, i to imperativnih;
- imperativne norme ne moraju biti ujedno i norme javnog poretka.

Sankcionira li se samo zaobilaženje domaćih ili i zaobilaženje stranih normi?!

većina: treba sankcionirati samo
zaobilaženje domaćeg materijalnog
prava

manjina: treba sankcionirati svako
zaobilaženje (*neophodno je štititi i
pravilnu primjenu kolizijskih normi kao
integralnog dijela jednog pravnog poretka*)

Argumenti protiv sankcioniranja fraus legis

- to bi uvelo pravnu nesigurnost,
- manipuliranje se često vrši s ciljem izbjegavanja krutih i nazadnih normi,
- manipuliranje poveznicom često proizvodi i druge krupne posljedice, pored zaobilaženja prava,
- dovoljnu zaštitu pruža javni poredak.

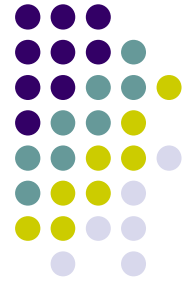
1. Pobornici sankcioniranja

francusko, hrvatsko, mađarsko,
meksičko, švicarsko, portugalsko,
rumunjsko, senegalsko, španjolsko,
švicarsko pravo...

2. Protivnici sankcioniranja

američko, englesko i njemačko
pravo

Oblici prijevarnog zaobilaženja prava

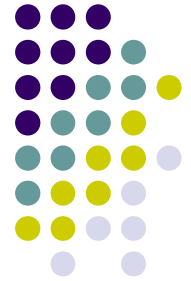
1. tzv. neposredno zaobilaženje
2. tzv. posredno zaobilaženje

Neposredno zaobilaženje prava

Podrazumijeva da se namjernom promjenom poveznice zaobišla primjena određene materijalne (najčešće imperativne) norme, a umjesto nje primjenilo povoljnije pravno rješenje.

Sankcija se ostvaruje na način da domaće nadležno tijelo neće primijeniti strano već domaće pravo.

Potencijalni problem:

Prijevarno zaobilaženje prava treba dokazati.

Teret dokaza je na onome tko tvrdi da je došlo do takvog zaobilaženja.

Posredno zaobilaženje prava

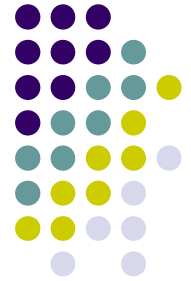
Podrazumijeva zaobilaženje polaznog kolizijskog pravila.

Dakle, postoji kada se postupa na način koji dovodi do neprimjene domaćeg kolizijskog prava time što se postupak vodi pred sudom strane države čije kolizijsko pravo upućuje na povoljnije materijalno pravo – ***forum shopping***.

Sankcioniranje posrednog
zaobilaženja prava moguće je jedino u
sferi priznanja.

Potencijalni rizik – u povećanoj mjeri
ugrožena pravna sigurnost, jer je riječ
o aktu koji je već stvoren i koji
proizvodi određene posljedice i uživa
određeno povjerenje.

Nema mogućnosti za prijevarno
zaobilaženje prava:

- ako nije moguće mjenjati poveznicu
(npr. *lex rei sitae*);
- u slučajevima kada je volja stranaka
odlučna za određivanje mjerodavnog
prava.

Prijevarno zaobilaženje prava i hrvatsko pravo

Opća odredba:

Čl. 5. ZRSZ

Ne primjenjuje se strano pravo koje bi bilo mjerodavno prema odredbama ovog ili drugog zakona ako bi cilj njegove primjene bio izbjegavanje primjene prava RH.

Posebne odredbe:

Čl. 978. PZ

Ne primjenjuje se strano pravo koje bi bilo mjerodavno prema odredbama ovog Zakonika ako bi njegova primjena bila postignuta isključivo radi izbjegavanja primjene prava RH.

Čl. 184. st. 2. ZOSOZP

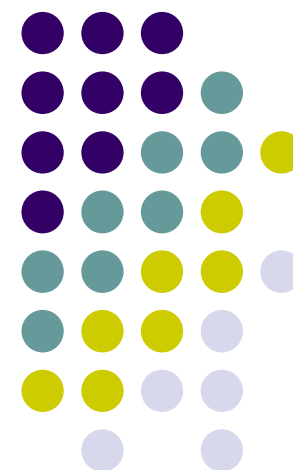
Inozemno pravo koje bi bilo
mjerodavno prema odredbama ovog
Zakona ne primjenjuje se ako je
mjerodavnost postignuta radi
zaobilaženja odredaba prava RH.

Zaključak:

- frauduloznost se sankcionira samo u slučaju tzv. neposrednog zaobilaženja prava,
- namjera zaobilaženja prava smatra se konstitutivnim elementom prijevarnog zaobilaženja prava,
- posljedica sankcioniranja je primjena domaćeg prava, a ne onog koje su stranke htjele postići manipulirajući poveznicom.

PRETHODNO (INCIDENTALNO, PREJUDICIJELNO) PITANJE

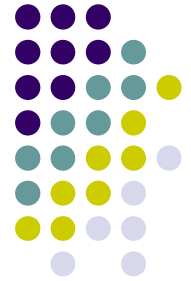
Ponekad je za rješavanje po tužbenom zahtjevu u jednoj pravnoj stvari potrebno prethodno riješiti postoji li neko drugo pravo ili neki pravni odnos od čijeg rješenja ovisi odgovor na glavno pitanje.

To pitanje predstavlja samostalnu pravnu cjelinu, pa je moguće da se u nekom drugom trenutku, ili u nekoj drugoj državi, pojavi i kao samostalno (glavno) pitanje.

Problem prethodnog pitanja u mpp-u

- kada je za glavno pitanje mjerodavno strano pravo,
- kada strano kolizijsko pravilo i pravilo države *forumae* ne upućuju na primjenu istog prava,
- kad postoji razlika između mjerodavnih prava na koje upućuju kolizijska pravila *lex causae* i *lex fori* (inače, **Cavers** – *false conflict*).

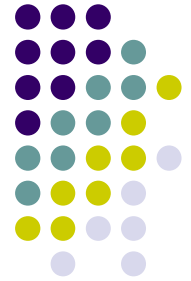

Komparativna rješenja

1. tzv. metoda zavisnog upućivanja

mjerodavno materijalno pravo za prethodno pitanje određuje se primjenom kolizijske norme *lex causae*.

ratio – potreba za međunarodnom harmonizacijom rješenja.

O čemu se zapravo radi?

Prethodno pitanje može se u budućnosti pojaviti kao glavno pitanje pred tim stranim sudom.

Ako sudovi obiju država za povezivanje prethodnog i glavnog pitanja koriste istu kolizijsku normu, moraju doći i do istog meritornog rješenja čime se postiže harmoničnost odlučivanja.

Formula zavisnog upućivanja:

Prosuđivat ću prethodno pitanje onako kako bi ga, kao glavno pitanje, prosuđivao sud u državi čije je pravo (po meni) mjerodavno za glavno pitanje.

npr. američki, australski i kanadski sudovi

2. tzv. nezavisno upućivanje

mjerodavno materijalno pravo za prethodno pitanje određuje se primjenom kolizijske norme *lex fori*

ratio – potreba za harmonizacijom rješenja u državi *forum*

O čemu se zapravo radi?

Ako se današnje prethodno pitanje sutra pojavi kao glavno pred domaćim sudom rješavat će se primjenom *legis fori*.

Ako bi smo na isto pravno pitanje primjenili domaću kolizijsku normu kada se postavi kao glavno pitanje, a stranu kolizijsku normu kada se postavi kao prethodno pitanje, došlo bi do paradoksalnih rezultata.

Formula nezavisnog upućivanja:

Prosudivat ću prethodno pitanje na isti način kao da mi je ono glavno.

npr. austrijski, francuski i njemački sudovi

3. metoda pretežnosti interesa

Prethodna pitanja se prosuđuju
zavisno od ocjene pretežnosti interesa
na postizanju unutrašnje, odnosno
međunarodne ujednačenosti rješenja
(*lex fori* ili *lex causae*).

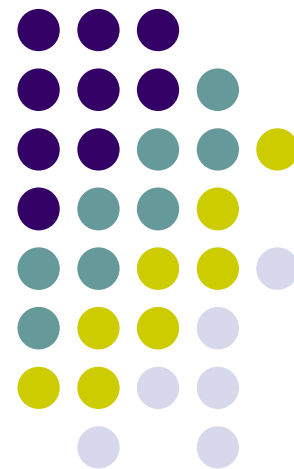
npr. engleski sudovi

Iznimke od pravila:

- ako je prethodno pitanje riješeno pravomoćnom sudskom odlukom ili odlukom drugog državnog tijela.
- ako postoji ujednačeno kolizijsko pravilo po kojem se rješavaju i glavno i prethodno pitanje.
- ako se radi o prethodnom pitanju koje izlazi i zavisi od stjecanja državljanstva – uvijek zavisno upućivanje.

VREMENSKI FAKTOR U MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU

Domašaj pravnih normi ima svoje
granice:

- prostorne (teritorijalne),
- vremenske,
- personalne.

Granice važenja općih akata (zakona, podzakonskih akata) su, u prvom redu, **prostorne**.

Do prostornog sukoba dolazi kada se u jednom životnom odnosu pojave elementi koji taj odnos vezuju za više od jednog suvereniteta.

Kako se prostorne granice važenja zakona ponekad povlače i u okviru jednog suvereniteta, moguća je i pojava tzv. *interteritorijalnog (unutrašnjeg) sukoba zakona*.

Dakle, **prostorni sukob**
važnja proizlazi iz
koegzistencija zakona
različitih država.

Vremenski sukob zakona izazvan je činjenicom što se, tijekom vremena, najčešće voljom legislativne vlasti određene države, mijenja sadržaj prava (donose se novi zakoni, mijenjaju stari) te se postavlja pitanje: treba li i kada primjenjivati *ново* pravo, odnosno treba li i kada i nadalje primjenjivati *staro* pravo.

Dakle, vremenski sukob zakona ne proizlazi iz koegzistencije (u prostoru), već iz sukcesije zakona na jednom teritoriju.

Ovaj se sukob često naziva *intertemporalnim sukobom zakona*.

Postoje i norme čije je vađenje personalno. Tu spadaju plemenska i vjerska pravila, te pravila koja se odnose na određene manjine ili nacionalne zajednice.

Dakle, do personalnog sukoba zakona dolazi zbog pripadnosti određenoj nacionalnoj ili vjerskoj zajednici, odnosno plemenu.

Intertemporalni sukob zakona

1. Dosadašnje polazno kolizijsko pravilo sadržavalo je jednu poveznicu, a nakon promjene sadrži drugu poveznicu.
2. U određenom trenutku promijenile su se materijalne odredbe mjerodavnog prava.
3. Do određenog trenutka stvar se nalazila u državi A, a kasnije je prenesena u državu B. Kako takva okolnost utječe na primjenu kolizijskog pravila?

Promjene kolizijskih pravila legis fori

Opća rješenja

- tzv. intertemporalna pravna pravila
- obično se propisuje, odnosno pretpostavlja ne-retroaktivnost novih pravila (*tempus regit actum*)
- o vremenskom djelovanju kolizijskih pravila treba rješavati na isti način kao kad se radi o vremenskim promjenama materijalnih pravila.

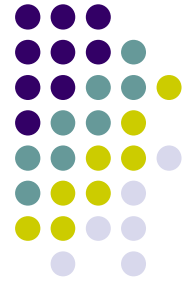

Posebna rješenja

1. **Završene situacije** (*facta praeterita*)

ove situacije i njihove pravne učinke uređuje ranije pravo, tj. ono na koje upućuju kolizijska pravila koja su bila na snazi u času njihova nastanka.

Hrvatsko pravo

ZRSZ, čl. 32. st. 1.

Za uvjete za sklapanje braka mjerodavno je *lex patriae* osoba koje stupaju u brak.

ZRSZ, čl. 20.

Što se tiče podrednog ugovornog statuta upućuje, u pravilu, na pravo prebivališta, odnosno sjedišta osobe koja obavlja naturalnu prestaciju u točno utvrđeno vrijeme.

ZA, čl. 51. st. 1.

Učinci ugovora o arbitraži, koji su sklopljeni prije stupanja na snagu ovog zakona, prosuđuju se na osnovi zakona koji su bili prije na snazi.

2. Trajne situacije

ove situacije, tj. njihov nastanak i učinci, do stupanja na snagu novog zakona ocjenjuju se po ranijem pravu, a nakon toga (dakle *pro futuro*) po kolizijskim pravilima novog zakona.

3. **Situacije in statu nascendi** (*facta pendentia*)

na ove situacije, na koje se još uopće nije primjenilo mjerodavno pravo, primjenjuje se ono pravo na koje upućuju važeća pravila mpp.

Promjena materijalnog prava *legis causae*

Smatra se da tijelo u polaznoj državi treba postupiti na isti način kako u takvom slučaju postupa tijelo države *legis causae*, dakako, pod pretpostavkom da se po polaznom pravu strano pravo primjenjuje *ex officio*.

Prijelazne odredbe o vremenskom važenju *legis causae* neće se primjenjivati ako bi time bio povrijeđen javni poredak polaznog prava (npr. kad je propisana retroaktivnost novog zakona).

Promjenjivost statuta (*conflicts mobiles*)

Pojava koja se javlja kad za vrijeme trajanja pravnog odnosa dolazi do promjene činjeničnog stanja na kojem se zasniva poveznica, što može utjecati na promjenu mjerodavnog prava.

Dakle,

primjenjuje se **isto kolizijsko pravilo**, no mijenjaju se okolnosti na kojima se zasniva poveznica.

Takva se pitanja javljaju samo ako je mjerodavno pravo određeno pomoću **promjenjivih poveznica** (npr. državljanstvo, državna pripadnost broda, prebivalište, mjesto gdje stvar leži, ...).

Kod **stalnih, kao i kod trenutno djelujućih poveznica** (npr. mjesto zaključenja braka, mjesto osnivanja pravne osobe, mjesto gdje je nastala šteta, ...) nije moguća promjenjivost statuta, jer nema mogućnosti upućivanja na neko drugo pravo.

Problem promjenjivosti statuta
uglavnom se rješava analognom
primjenom pravila o rješavanju
promjena kolizijskih pravila *legis
fori*.

1. **Završene situacije**

na ove situacije ne utječe niti promjenjivost statuta, a niti kasnija promjena kolizijskog pravila. Na njih se primjenjuje pravo po kojem su nastale, odnosno priznaju se i po novom pravu.

2. **Trajne situacije**

pravni nastanak ovakvih situacija uređuje mjerodavnopravo koje je u to vrijeme važno, a ako dođe do promjene statuta, učinci takve pravne situacije određuju se po tom novom pravu od momenta te promjene.

3. Situacije in statu nascendi

na ove situacije primjenjuje se
ono pravo na koje upućuju važeća
pravila mpp.

Potencijalni problemi vezani uz promjenjivost statuta

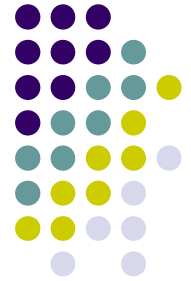
1. Niti točno određivanje vremenske dimenzije kolizijskopравnog upućivanja ne rješava uvijek pitanje promjenjivosti statuta na adekvatan način. Naime, moguće je da se njime ne upućuje na najbliže pravo.

Primjer:

Tužba za razvod braka podnesena je međunarodno nadležnom hrvatskom sudu 01. 09. 2006. Iz opravdanih razloga suda će odlučiti o zahtjevu tek sredinom 2007. U međuvremenu, u prosincu 2006., supružnici su stekli novo državljanstvo.

Temeljem čl. 35. st. 1. ZRSZ, sud će biti dužan na razvod braka primjeniti domovinsko pravo bračnih drugova koje su oni imali u momentu podnošenja tužbe, mada su ga u međuvremenu izgubili i s tim pravom, u momentu donošenja odluke više nemaju nikakve veze.

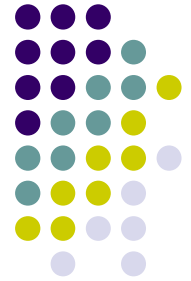

2. Ponekad se u vezi s promjenom statuta javljaju tehnički problemi prilagođavanja.

Primjer:

kod bračnoimovinskih odnosa –
prijelaz sustava spajanja dobara na
sustav bračne stečevine.

Preteže stav da nastale pravne
odnose, koji se ne mogu supsumirati
pod novi statut, treba i dalje
prosudivati po ranijem pravu po kojem
su valjano nastali.

3. Ponekad se novo pravo neće primjeniti zbog opće prihvaćenog načela priznanja prava što su stečena po ranijem mjerodavnom pravu (statutu).

Primjer:

- mađarski mpp

Promjena državljanstva nema utjecaj na prijašnji osobni status i na prava i dužnosti koji se temelje na tom statusu.

- hrvatski mpp, teze za novi zakon

Osoba ne gubi stečenu poslovnu sposobnost promjenom državljanstva.

4. Stjecanje vlasništva i drugih stvarnih prava

- titulus
- modus

Ako je pravo vlasništva stečeno po ranijem statutu, ono i dalje postoji, iako po novom statutu još ne bi bilo stečeno.

Ako stvarno pravo nije još stečeno prema ranijem statutu, jer nije bilo *modusa*, do takvog stjecanja dolazi ako pokretnina stigne na područje države po čijem pravu *modus* nije pretpostavka za prijenos vlasništva.

Ako naprotiv dođe na područje države po čijem se pravu traži *modus*, tada vrijedi načelo *tempus regit actum*, pa će se stvarna prava realizirati pod pretpostavkama i u obliku novog statuta.